

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**«ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ
ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΑΠ».**

Όνομα φοιτήτριας: Ζυγογιάννη Ελένη

A.M.: 0212054

A' Επιβλέπουσα: Μότσιου Ελένη

B' Επιβλέπουσα: Παπαδοπούλου Μαρία

Βόλος 2016

Ευχαριστίες:

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την Α' επιβλέπουσα της πτυχιακής εργασίας, την κ. Ελένη Μότσιου, για την συνεργασία, την καθοδήγηση και την υποστήριξη της κατά την διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Β' επιβλέπουσα, την κ. Μαρία Παπαδοπούλου, για το ενδιαφέρον και τη διαθεσή της να συμμετέχει σε αυτό το εγχείρημα.

Περιεχόμενα:

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
2. ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.	6
2.1 Βασικές έννοιες και ορισμοί.....	6
2.2 Προβληματισμοί για την ηλικία εισαγωγής της Ξένης Γλώσσας.....	8
2.3 Τα οφέλη της εισαγωγής της Ξένης Γλώσσας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας	9
2.4 Ξένη Γλώσσα στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα και το Πρόγραμμα Εκμάθησης της Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία.....	11
2.5 Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο	13
3. Η ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΑΠ.	19
3.1 Ξένη γλώσσα στην προσχολική ηλικία: υπάρχουσα κατάσταση και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών	19
3.2 Σημεία σύγκλισης ΠΕΑΠ με ΔΕΠΠΣ	23
3.3 Στόχοι της επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία.....	26
3.4 Μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την επέκταση του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία 28	
3.5 Προϋποθέσεις επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία	32
4. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΑΠ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΠΙΘΑΝΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.	35
4.1 Γενικός σκοπός του προγράμματος.....	35
4.2 Ειδικότεροι στόχοι.....	36
4.3 Τρόπος προσέγγισης της γλώσσας	36
4.4 Αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών	40
4.5 Ενδεικτικά παραδείγματα δραστηριοτήτων ξένης γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση.....	40
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	46
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	48
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	52

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Η εκμάθηση ξένων γλωσσών στο εκπαιδευτικό σύστημα, είναι πλέον αναγκαιότητα. Στην παρούσα πτυχιακή εργασία εξετάζεται εάν είναι εφικτή η εκμάθηση της ξένης γλώσσας/αγγλικά στην προσχολική ηλικία, μέσα από την επέκταση του Προγράμματος Εκμάθησης Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία (ΠΕΑΠ). Ειδικότερα, η έρευνα στοχεύει στην αναζήτηση σημείων σύγκλισης ανάμεσα στο ΠΕΑΠ και στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ) και προτείνεται μια πιθανή εφαρμογή του προγράμματος στην προσχολική εκπαίδευση, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της συγκεκριμένης ηλικιακής περιόδου. Η εργασία βασίζεται στην βιβλιογραφική ανασκόπηση και στην χρήση πηγών. Επίσης, συμπεριλαμβάνεται μια μικρή έρευνα, στην οποία συμμετείχαν 11 Νηπιαγωγοί και έχει ως στόχο να καταγράψει εάν διδάσκονται σήμερα στα δημόσια ελληνικά Νηπιαγωγεία κάποια ξένη γλώσσα και ποιες είναι οι απόψεις των εν ενεργεία Νηπιαγωγών για την επέκταση της ξένης γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: ξένη γλώσσα, ΠΕΑΠ, ΔΕΠΠΣ, προσχολική ηλικία

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η γλωσσομάθεια στην σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη και πολυπολιτισμική κοινωνία διαδραματίζει αδιαμφισβήτητο ρόλο. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προωθείται η εκμάθηση ξένων γλωσσών καθώς, θεωρείται αναπόσπαστο κομμάτι της ευρωπαϊκής ταυτότητας (Commission of the European Communities, 2008· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 13).

Στην ίδια γραμμή, η ελληνική κοινωνία στα πλαίσια του εθνικού διαλόγου¹ για την Παιδεία, έθεσε το ζήτημα της εκμάθησης των ξένων γλωσσών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Συγκεκριμένα, έγινε λόγος για αναβάθμιση της ξενόγλωσσης εκπαίδευσης. Στις αποφάσεις που ελήφθησαν υπάρχει και η υιοθέτηση του ΠΕΑΠ σε όλα τα δημοτικά σχολεία στις τάξεις Α' και Β' δημοτικού. Το ΠΕΑΠ αναφέρεται ως «ένα πρόγραμμα που εισάγει σταδιακά μια σύγχρονη γλωσσο-παιδαγωγική προσέγγιση με μαθησιακό υλικό που είναι κατάλληλο για τους μικρούς μαθητές και μαθήτριες... για να ανταποκριθούν στις ανάγκες του αύριο²». Σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των προτάσεων το πρόγραμμα αναμένεται να υιοθετηθεί το 2016-2017.

Στην συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας για την γνώση ξένων γλωσσών, προτείνεται η εισαγωγή τους από την προσχολική ηλικία. Δεδομένου ότι όσο νωρίτερα ξεκινήσει η διδασκαλία των ξένων γλωσσών τόσο καλύτερα για τον μαθητή (Klimova, 2012· Δενδρινού, Ζουγανέλη & Καραβά, 2013³) θα γίνει προσπάθεια αναζήτησης κοινών γραμμών ανάμεσα στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο (ΔΕΠΠΣ) και στο Προγράμματος Εκμάθησης Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία (ΠΕΑΠ).

Αρχικά, στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των βασικών όρων της εργασίας και αναφέρονται οι προβληματισμοί που υπάρχουν για την πρώιμη εισαγωγή των ξένων γλωσσών. Έπειτα, παρουσιάζονται τα οφέλη της εκμάθησης ξένων γλωσσών από την προσχολική ηλικία και γίνεται ανάλυση τόσο του ΔΕΠΠΣ του Νηπιαγωγείου όσο και του ΠΕΑΠ.

Στο πρώτο μέρος του 3^ο κεφαλαίου της εργασίας παρουσιάζεται μια μικρή έρευνα για το αν διδάσκεται στα δημόσια ελληνικά Νηπιαγωγεία, έστω και άτυπα, κάποια ξένη γλώσσα και εάν οι εν ενεργεία Νηπιαγωγοί συμφωνούν με την επέκταση της ξένης

---

¹ <http://www.tovima.gr/files/1/2016/05/26/porismata%20dialogou%202016.pdf>

² <http://www.tovima.gr/files/1/2016/05/26/porismata%20dialogou%202016.pdf>

³ <http://docplayer.gr/603172-l-ekmathisi-xenon-glosson-sto-sholeio-stin-ellada.html>

γλώσσας στο Νηπιαγωγείο. Έπειτα, αναζητούνται κοινά σημεία στη φιλοσοφία και στις πρακτικές του ΔΕΠΠΣ και του ΠΕΑΠ. Στη συνέχεια τίθενται οι στόχοι της επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία, αναφέρονται οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις και επισημαίνονται οι προϋποθέσεις που πρέπει να ικανοποιηθούν για την εισαγωγή της ξένης γλώσσας/ αγγλικά στο Νηπιαγωγείο.

Όσον αφορά το δεύτερο μέρος 3^ο κεφαλαίου γίνεται μια πρόταση για την πιθανή εφαρμογή του προγράμματος του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία και σχεδιάζονται δύο ενδεικτικές δραστηριότητες βασιζόμενες στο ΔΕΠΠΣ⁴ και στο ΠΕΑΠ⁵. Τέλος, στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται μια ανασκόπηση των κύριων σημείων της εργασίας.

2. ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.

2.1 Βασικές έννοιες και ορισμοί

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, η οποία εξετάζει τις προοπτικές της επέκτασης του ΠΕΑΠ στη προσχολική ηλικία, κρίνεται ως σημαντικό η αποσαφήνιση βασικών όρων που θα χρησιμοποιηθούν σε αρκετά σημεία της. Οι συγκεκριμένοι όροι θα βοηθήσουν στη σωστή και καλύτερη ανάπτυξη του θέματος.

Αρχικά, η *ξένη γλώσσα* είναι η γλώσσα η οποία αναπτύσσεται εφόσον, το άτομο έχει αρχίσει να αναπτύσσει ή έχει ήδη αποκτήσει την πρώτη γλώσσα. Η εκμάθησή της γίνεται κυρίως με φροντιστηριακά μαθήματα, για την επίτευξη μελλοντικών και μορφωτικών στόχων. Η εκμάθηση της δεν είναι πάντα απαραίτητη, διότι δεν έχει πρωτεύοντα ρόλο στην επικοινωνία του ατόμου με το περιβάλλον του. Ο όρος *ξένη γλώσσα* διαφέρει από τον όρο *δεύτερη γλώσσα* (Γ2). Ο δεύτερος μιλά για εκείνη την γλώσσα «που κατακτά ένα άτομο, αφού έχει ήδη αρχίσει να αναπτύσσει ή έχει ήδη ολοκληρώσει την εκμάθηση της πρώτης του γλώσσας» (Τριαρχή- Herrman, 2000: 55). Η *δεύτερη γλώσσα* αναπτύσσεται σε φυσικά περιβάλλοντα μέσω της επαφής με φυσικούς ομιλητές, σε επικοινωνία καθημερινού επιπέδου. Η εκμάθηση της ξένης γλώσσας δεν οδηγεί αυτόματα σε διγλωσσία. Διγλωσσία μπορεί να υπάρξει μόνο κάτω από ορισμένες συνθήκες, δηλαδή υπάρχει η πιθανότητα η ξένη γλώσσα να γίνει Γ2, ενώ οι γλωσσικές και επικοινωνιακές ικανότητες του ομιλητή να φτάσουν σε υψηλά

4

http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipiagogiou.pdf

⁵ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

επίπεδα. Έτσι, «δεν πρόκειται πια για ξένη γλώσσα, αλλά για δεύτερη γλώσσα» (Τριαρχή- Herrman, 2000: 55- 56), στον αντίποδα με την Γ1, η οποία κατακτάται στα πρώτα χρόνια της ζωής του ανθρώπου, από το φυσικό περιβάλλον και από φυσικούς ομιλητές.

Για τον τρόπο που γίνεται η διαδοχική κατάκτηση μιας δεύτερης ή Ξένης γλώσσας, έχουν διατυπωθεί διάφορες υποθέσεις και θεωρίες, όπου η κάθε μία μόνη της «δεν μπορεί να καλύψει το φάσμα και την πολυπλοκότητα που παρουσιάζουν οι διαδικασίες της γλωσσικής ανάπτυξης» (Τριαρχή- Herrman, 2000: 145) . Επιπλέον, η διαδοχική ανάπτυξη της δεύτερης γλώσσας μετά τα 3 έτη και μέχρι την προεφηβεία, διαφέρει τόσο με την ταυτόχρονη δίγλωσση ανάπτυξη όσο και με την διαδοχική όψιμη/ενήλικη διγλωσσία, καθώς υπάρχουν διαφορές τόσο στην διαδικασία κατάκτησης όσο και στο τελικό αποτέλεσμα . Επιπροσθέτως, τα στάδια της ανάπτυξης της πρώτης γλώσσας (Γ1) είναι διαφορετικά από εκείνα που διανύει η δεύτερη γλώσσα (Γ2), καθώς η ανεπτυγμένη Γ1 επηρεάζει την Γ2, ενώ η ανάπτυξη της Γ2 διαφοροποιείται από άτομο σε άτομο, εξαιτίας διαφορετικών παραγόντων. Επίσης, ελάχιστοι δίγλωσσοι σε όποιο βαθμό και αν έχουν αναπτύξει την γραμματική, καταφέρνουν να μην ξεχωρίζουν από τους φυσικούς ομιλητές (Μότσιου, 2014: 113-114).

Από την άλλη πλευρά, ο όρος *προσχολική ηλικία* αναφέρεται στην περίοδο της ζωής του ανθρώπου, πριν την είσοδο του στο Δημοτικό σχολείο. Επομένως, μιλάμε για την νηπιακή ηλικία, από 3-6 έτη. Την συγκεκριμένη περίοδο, υπάρχει έντονη ανάπτυξη του λεξιλογίου του παιδιού. Η γραμματική είναι ανεπτυγμένη σε αρκετά υψηλό βαθμό: έχουν κατακτηθεί βασικές συντακτικές σειρές και βασικοί κανόνες της μορφολογίας που επιτρέπουν την παραγωγή και χρήση διαφόρων τύπων απλών αλλά και σύνθετων προτάσεων. Εξάλλου, υπάρχει ανάπτυξη του προσωπικού λόγου, δηλαδή του λόγου που απευθύνεται στον ίδιο του τον εαυτό, αλλά και του λόγου αλληλεπίδρασης με τους άλλους. Ο συγκεκριμένος λόγος αποτελεί εξάσκηση των δεξιοτήτων που είναι σημαντικές για τον διάλογο, δηλαδή, εξυπηρετεί την επικοινωνία, που αποτελεί την πλευρά εκείνη η οποία σχετίζεται με την κατάλληλη χρήση της γλώσσας. Στη συγκεκριμένη ηλικιακή φάση δημιουργείται και ο κοινωνικός λόγος, όπου είναι ο λόγος που απευθύνει ένα άτομο σε ένα άλλο με σκοπό να γίνει κατανοητό (Feldman, 2011: 310-312).

Τέλος, το «*Πρόγραμμα Εκμάθησης της Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία*» (ΠΕΑΠ), είναι ένα πρόγραμμα σπουδών που περιέχει ένα σύνολο από γενικές εκπαιδευτικές οδηγίες, παιδαγωγικές πρακτικές, καθώς και εκπαιδευτικό υλικό για την

εισαγωγή της ξένης γλώσσας (Αγγλικά), από τις πρώτες τάξεις του Δημοτικού Σχολείου (Α΄ και Β΄ Δημοτικού)(<http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>) . Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθεί το ερώτημα αν το ήδη υπάρχον πρόγραμμα του ΠΕΑΠ θα μπορούσε να επεκταθεί και στο χώρο του Νηπιαγωγείου.

2.2 Προβληματισμοί για την ηλικία εισαγωγής της Ξένης Γλώσσας

Η εισαγωγή της ξένης γλώσσας σε πολύ μικρή ηλικία έχει δημιουργήσει προβληματισμούς για την επίδραση που θα ασκήσει στο μαθητή. Υπάρχει η άποψη ότι μπορεί δημιουργηθεί πιθανή σύγχυση ανάμεσα στην πρώτη γλώσσα και στην ξένη. Ως εκ τούτου, θα υπάρξουν συνέπειες όχι μόνο στη γλωσσική και γνωστική τους ανάπτυξη, αλλά και σε περαιτέρω γνωστικά αντικείμενα. Η συγκεκριμένη άποψη έχει διαψευστεί από έρευνες που έδειξαν την υπερίσχυση των δίγλωσσων σε σχέση με τους μονόγλωσσους σε σχολικές δραστηριότητες (Peal & Lambetr, 1962· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 40). Ακόμη, έχει αποδειχθεί ότι η ξένη γλώσσα όχι μόνο δεν δυσχεραίνει την ανάπτυξη της πρώτης, αλλά ότι την ενισχύει (Kecskés & Papp, 2000· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 41). Επιπλέον, αρκετοί γονείς, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα του ΠΕΑΠ, φοβούνται μήπως η πρόωμη εισαγωγή κάνει τα παιδιά να κουραστούν με αποτέλεσμα να αντιμετωπίσουν με αρνητικά συναισθήματα όλα τα σχολικά μαθήματα. Αυτό θα μπορούσε να αποφευχθεί, εάν η μάθηση γινόταν με τρόπο παιγνιώδη και προσαρμοσμένο στις ανάγκες και τα χαρακτηριστικά των μαθητών⁶.

Παράλληλα, ένας ακόμη προβληματισμός που υπάρχει, είναι ότι ίσως χαθεί ο ενθουσιασμός των παιδιών. Το προβληματισμό αυτόν εξετάζει η Vilke (στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 20) αναφέροντας ότι στόχος της πρόωμης εισαγωγής είναι η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας. Σε περίπτωση που το άτομο εκτίθεται για αρκετά χρόνια σε μια γλώσσα, τότε η ικανότητα αυτή θα αποκτηθεί από το ίδιο και έτσι θα χρησιμοποιεί την γλώσσα πρόθυμα, χωρίς να χάνεται ο αρχικός ενθουσιασμός.

Επιπροσθέτως, έρευνες έχουν καταδείξει ότι οι ενήλικες μαθαίνουν μια ξένη γλώσσα σε μικρότερο χρονικό διάστημα από ότι τα παιδιά. Συγκεκριμένα, οι μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε πολλές περιπτώσεις έχοντας αφιερώσει πολύ λιγότερα χρόνια εκμάθησης της ξένης γλώσσας σε πιο όψιμη ηλικία σε σχέση με μαθητές που

---

⁶ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/parents-corner/agglika-apo-toso-noris>

άρχισαν πολύ νωρίτερα φαίνεται ότι έφτασαν στον ίδιο περίπου χρόνο σε παρόμοιο βαθμό επάρκειας επιδεικνύουν παρόμοιο επίπεδο επάρκειας με τους μικρούς μαθητές (Genesse, 1987· Harley, 1986· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 46). Βέβαια, η Vilke αναφέρει (στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 20) ότι αν η μόρφωση του μαθητή στηριζόταν αποκλειστικά στην ωριμότητά του, τότε θα έπρεπε να καθυστερήσει όλη η εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης, σε περίπτωση που καθυστερήσει η επαφή με την ξένη γλώσσα, τότε το άτομο θα χάσει τα πλεονεκτήματα που παρέχονται στην παιδική ηλικία για την εκμάθηση μιας άλλης γλώσσας.

2.3 Τα οφέλη της εισαγωγής της Ξένης Γλώσσας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας

Η εισαγωγή της ξένης γλώσσας από την προσχολική ηλικία μέσα σε ένα οργανωμένο πλαίσιο προσφέρει πλεονεκτήματα τα οποία δεν πρόκειται υπάρξουν σε κάποια άλλη ηλικιακή φάση. Αρχικά, οι μαθητές σε αυτή την περίοδο διακατέχονται από έντονο ενθουσιασμό όταν έρχονται σε επαφή με μια νέα εμπειρία, στην συγκεκριμένη περίπτωση με μια νέα γλώσσα. Οι νέες λέξεις σε συνδυασμό με τον παιγνιώδη τρόπο που γίνεται η εκμάθηση τους προσφέρει ευχαρίστηση και αποτελεί βασικό εσωτερικό κίνητρο για να συνεχίσουν και στις επόμενες τάξεις. Επίσης, η ανακάλυψη νέων λέξεων μιας διαφορετικής γλώσσας βοηθά στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης.

Η επαφή των μικρών παιδιών με την ξένη γλώσσα τα φέρνει συνεπακόλουθα σε επαφή με έναν άλλο πολιτισμό. Με αυτόν τον τρόπο, αφυπνίζεται η πολυπολιτισμική και πολυγλωσσική τους συνείδηση καθώς αποκτούν θετική στάση απέναντι σε ζητήματα ετερότητας. Σέβονται και εκτιμούν τις διαφορετικές γλώσσες και κουλτούρες, εφόσον τους δίνεται η ευκαιρία να γνωρίσουν και έναν άλλον πολιτισμό. Η Γ2 /ΞΓ, όπως επίσης η παροχή πληροφοριών για διάφορους πολιτισμούς διευρύνουν τους ορίζοντες του παιδιού και παρέχουν ευκαιρίες να αποκτήσει ευρύτερη αντίληψη της πολιτειότητας (citizenship) . Εξάλλου, τα παιδιά δεν έχουν ακόμα παγιωμένες αντιλήψεις για άλλους πολιτισμούς και γλώσσες (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 52-53).

Ένας νέος γλωσσικός κώδικας οδηγεί παρεπόμενα τα παιδιά σε συγκρίσεις με την Γ1, βοηθώντας τα να κάνουν αναλύσεις και συσχετίσεις των δύο γλωσσών. Έτσι, αντιλαμβάνονται καλύτερα την λειτουργία της μητρικής γλώσσας, καθώς μεταφέρουν στρατηγικές από την Γ1 στην ξένη γλώσσα και αποκτούν μεταγλωσσική συνείδηση.

ως εκ τούτου, διαθέτουν πιο συγκροτημένη και αναλυτική σκέψη, ενώ η επαφή τους με δύο γλώσσες τα βοηθά να γίνονται πιο ευέλικτα και δημιουργικά. (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 52-53)· επίσης, οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα νοημοσύνης και μεγαλύτερη γνώση λεξιλογίου (Kocaman& Kocaman, 2012). Επομένως, υπάρχουν ευεργετικές συνέπειες τόσο στη γλωσσική όσο και στη γνωστική τους ανάπτυξη. Γενικότερα, τα δίγλωσσα παιδιά εμφανίζουν μεγαλύτερη γνωσιακή ευελιξία και μεγαλύτερη γλωσσική και μεταγλωσσική συνείδηση (Μότσιου, 2014: 116).

Σύμφωνα με την υπόθεση της «κρίσιμης ηλικίας» το άτομο σε μικρή ηλικία μπορεί να αναπτύξει την γλώσσα σε επίπεδο φυσικού ομιλητή. Μετά την ολοκλήρωση αυτής της περιόδου, ο εγκέφαλος χάνει την πλαστικότητά του, κι έτσι η εκμάθηση οποιασδήποτε γλώσσας γίνεται πιο δύσκολα (Lenneberg, 1967· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 40). Επομένως, «όσο νωρίτερα ξεκινάει η εκμάθηση της ξένης γλώσσας τόσο καλύτερα για το παιδί⁷».

Το μικρό παιδί που βρίσκεται πιο κοντά στην φυσική εκμάθηση της γλώσσας, λόγω του νεαρού της ηλικίας, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, μπορεί να αποκτήσει κάποιες δεξιότητες φυσικού ομιλητή. Συγκεκριμένα, μπορεί να κατακτήσει τον φωνολογικό/φωνητικό τομέα μιας γλώσσας, αφού μπορούν να μιμηθούν τους επιτονισμούς, τα εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία και τις γλωσσικές εκφορές. Επιπροσθέτως, μπορεί να κατακτήσει σε επαρκές επίπεδο την επικοινωνιακή ευχέρεια της ξένης γλώσσας (Γρίβα& Σέμογλου, 2013,σελ.51). Άλλωστε, τα μικρά παιδιά δεν έχουν τις αναστολές και τον φόβο των μεγαλύτερων λόγου χάρη, να πουν κάτι λάθος και εκτεθούν. Επιπλέον, όταν τα παιδιά αρχίζουν να μαθαίνουν μία γλώσσα σε μικρή ηλικία έρχονται σε επαφή με αυτή για περισσότερα χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι οι μαθητές έχουν μεγαλύτερη και περισσότερη τριβή με την συγκεκριμένη γλώσσα, καθώς, σύμφωνα με τους Curtain & Pesola (1988) «υπάρχει συσχέτιση του χρόνου που αφιερώνεται στην εκμάθηση μιας γλώσσας και στην επάρκεια που αποκτά ο μαθητής» (στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 53). Συνεπώς, οι πιθανότητες να γίνει κανείς δίγλωσσος ή πολύγλωσσος είναι αρκετές, κάτι το οποίο κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό για την μετέπειτα επαγγελματική του σταδιοδρομία, αλλά και για τη πορεία της ζωής του γενικότερα καθώς, στα δίγλωσσα άτομα υπάρχουν γνωσιακά, γλωσσικά, επικοινωνιακά και πολιτισμικά πλεονεκτήματα (Baker & Prys Jones, 1998· στο Μότσιου, 2015: 116).

---

⁷ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

2.4 Ξένη Γλώσσα στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα και το Πρόγραμμα Εκμάθησης της Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία

Σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών (ΑΠΣ) για την Αγγλική γλώσσα η εισαγωγή της στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ξεκινά στην Δ' Δημοτικού και φτάνει μέχρι την Γ' Γυμνασίου. Η ξένη γλώσσα εισήχθη πειραματικά στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα το 1989-1990, ενώ καθιερώθηκε σε όλα τα σχολεία το 1992 (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 26). Σκοπός των Ξένων γλωσσών «είναι η ανάπτυξη της γλωσσικής ικανότητας των μαθητών, ώστε να μπορούν να επικοινωνούν σε διαφορετικά γλωσσικά και πολιτισμικά περιβάλλοντα» (ΑΠΣ της αγγλικής γλώσσας⁸). Η δεύτερη ξένη γλώσσα (γαλλικά ή γερμανικά) παρέχεται μόνο στις τρεις τάξεις του γυμνασίου. Το 2003 τα αγγλικά εισάγονται και στην Γ' Δημοτικού για την ομαλότερη ένταξη των μαθητών (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 26).

Στα πλαίσια της υλοποίησης του «Νέου σχολείου (σχολείο του 21^{ου} αιώνα)», δημιουργήθηκε το Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών των Ξένων Γλωσσών (ΕΠΣ-ΞΓ⁹), το οποίο δόθηκε για εφαρμογή κατά το σχολικό έτος 2011-12. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, αποτελεί ένα ενιαίο πρόγραμμα για όλες τις ξένες γλώσσες (αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ισπανικά, ιταλικά) και είναι κοινό σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Η αγγλική γλώσσα ξεκινά από την Γ' δημοτικού, ενώ οι υπόλοιπες γλώσσες ήδη από τις τάξεις του Δημοτικού (Ε' δημοτικού).

Το ΕΠΣ-ΞΓ υλοποιείται ταυτόχρονα με το Πρόγραμμα Εκμάθησης της Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία (ΠΕΑΠ). Στο ΠΕΑΠ προτείνεται η εκμάθηση της ξένης γλώσσας από την Α' και Β' Δημοτικού. Εφαρμόστηκε πειραματικά το 2010-11 σε 800 ολοήμερα δημοτικά σχολεία, ενώ το 2011-12 επεκτάθηκε σε 961 σχολεία. Η δημιουργία του, βασίστηκε στις τεκμηριωμένες προτάσεις μελών ΔΕΠ του Πανεπιστημίου Αθηνών και στη διεθνή έρευνα των τελευταίων δεκαετιών.

Σκοπός του ΠΕΑΠ είναι να αναπτύξει την κοινωνικότητα των μαθητών και να αφυπνίσει την δημιουργική έκφραση τους μέσω της αγγλικής γλώσσας, καθώς και την ανάπτυξη του σεβασμού τόσο για τον ίδιο τον εαυτό όσο και για τον Άλλον, όπως και την αγάπη για την μητρική και ξένη γλώσσα. Δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη

⁸ http://ebooks.edu.gr/info/cps/14depps_XenonGlosson-Agglika.pdf

⁹ <http://rcel.enl.uoa.gr/xenesglosses/sps.htm>

δεξιοτήτων σκέψης όπως και στην ισόρροπη επίτευξη επικοινωνιακών και παιδαγωγικών στόχων. Θεμελιώνεται σε τρεις αρχές, και συγκεκριμένα απευθύνεται σε παιδιά με αναδυόμενο γραμματισμό στη μητρική. Επιπλέον, σκοπεύει να αναπτύξει τον κοινωνικό γραμματισμό στην ξένη γλώσσα. Βασίζεται στην εξατομικευμένη μάθηση και «δεν έχει ως τελικό σκοπό την ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας που έχει ο ιδανικός φυσικός ομιλητής της Αγγλικής... αλλά την καλλιέργεια ενός διαπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας»¹⁰. Τα προαναφερθέντα, αποτελούν κάποια από τα απαραίτητα εφόδια που θα χρειαστεί ο πολίτης του μέλλοντος για να ανταπεξέλθει στις ανάγκες της σύγχρονης κοινωνίας.

Για την καλύτερη εφαρμογή του προγράμματος υπάρχει ένας οδηγός στην ηλεκτρονική του σελίδα¹¹, ο οποίος περιλαμβάνει διδακτικές οδηγίες, αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και εκπαιδευτικό υλικό. Επίσης, υπάρχει συγκεκριμένη πύλη για τους εκπαιδευτικούς («Η γωνιά του εκπαιδευτικού») στην οποία υπάρχουν εκπαιδευτικές προτάσεις και πρακτικές, πηγές οι οποίες θα βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό κατά την πραγμάτωση του προγράμματος, οδηγίες για το πώς εκπαιδευτικός θα οικοδομήσει την σχέση του με τους γονείς και παρέχει τις εμπειρίες και τα σχόλια των εκπαιδευτικών που έχουν διδάξει με βάση το συγκεκριμένο πρόγραμμα. Ακόμη, υπάρχουν ιστοπεδία τα οποία αναφέρονται στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ενώ διαθέτει και «Γωνιά του γονιού», όπου παρέχονται πληροφορίες στους γονείς για το πρόγραμμα, καθώς και δραστηριότητες που θα μπορούσαν να κάνουν στο σπίτι μαζί με τα παιδιά μαθαίνοντας Αγγλικά.

Τα θέματα των δραστηριοτήτων που υπάρχουν στην ηλεκτρονική σελίδα κινούνται γύρω από το ενδιαφέρον των μαθητών, ενώ ο τρόπος που γίνονται είναι ιδιαίτερα διασκεδαστικός και παιγνιώδης. Οι δραστηριότητες εμπεριέχουν εικόνες, παιχνίδια, τραγούδια, χορούς, ιστορίες και παραμύθια. Όλα αυτά παρέχουν επικοινωνιακές ευκαιρίες με εύθυμο τρόπο, καθώς οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν λέξεις και φράσεις της αγγλικής γλώσσας μέσα σε αυτές τις ευχάριστες δραστηριότητες. Έτσι, εξασφαλίζεται η θετική στάση των μαθητών απέναντι στην ξένη γλώσσα.

Ακόμη, οι δραστηριότητες του ΠΕΑΠ στηρίζουν την διαθεματική προσέγγιση αφού συνδυάζονται και με άλλα γνωστικά αντικείμενα. Επιπρόσθετα, παρέχονται διαφορετικές διδακτικές πρακτικές, στηρίζοντας το ιδιαίτερο μαθησιακό προφίλ των

---

¹⁰ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/articles/programma-0>

¹¹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/articles/programma-0>

μαθητών, δίνοντας τους την ευκαιρία να δουλέψουν με βάση τον δικό τους χρόνο και τα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της νοημοσύνης τους. Κατά συνέπεια, οι μικροί μαθητές έχουν την δυνατότητα «να κατανοήσουν το γλωσσικό εισαγόμενο και να το χρησιμοποιήσουν ως γλωσσικό παραγόμενο» (Δενδρινού, Β., Ζουγανέλη Κ. & Κοσοβίτσα, Κ. (2013) *Το Πρόγραμμα Εκμάθησης Αγγλικής στην Πρώιμη Παιδική Ηλικία*. <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/articles/programma-0>). Επομένως, η προσέγγιση είναι μαθησιοκεντρική, εφόσον το πρόγραμμα δεν έχει ως αυτοσκοπό την κάλυψη μιας συγκεκριμένης ύλης αλλά την επίτευξη εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων και επικοινωνιακών κυρίως στόχων.

Το πρόγραμμα του ΠΕΑΠ χρησιμοποιεί έναν νέο τρόπο αξιολόγησης των μαθητών, καθώς δεν αξιολογεί το αποτέλεσμα της μάθησης, αλλά δίνει ιδιαίτερη σημασία στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο ΠΕΑΠ, δείχνοντας σεβασμό σε κάθε μαθητή, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να παρατηρούν την πορεία της δραστηριότητας και όχι το αποτέλεσμα. Θα πρέπει να εξετάζεται ο βαθμός της αλλαγής της εμπλοκής τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, καθώς και η πρόοδος και οι μεταβολές που έχει δείξει. Η βαθμολόγηση θα γίνεται είτε ατομικά είτε συλλογικά με βάση τις δεξιότητες που επέδειξαν με την παροχή κάποιας βοήθειας, μόνοι, σε συνεργασία με τους υπόλοιπους μαθητές ή βοηθώντας οι ίδιοι κάποιον συμμαθητή τους. Έτσι, προσφέρεται το νέο σύστημα βαθμολόγησης και αξιολόγησης, που δίνει την ευκαιρία στον εκπαιδευτικό να παρατηρεί το βαθμό που βίωσε ο μαθητής μια συγκεκριμένη εμπειρία, να κατανοεί ότι γίνεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, να έχει την δυνατότητα να αναλύει τα δεδομένα που του δίνονται και να μπορεί να τα επεξεργαστεί για να εμπλακεί εποικοδομητικά στη διαδικασία. Έτσι, «ο ρόλος του εκπαιδευτικού αλλάζει και από την απλή μεταφορά γνώσης γίνεται σχεδιαστής του μαθήματος και οραματιστής μιας καλύτερης παιδείας».

Το ΠΕΑΠ διαθέτει κι ένα ηλεκτρονικό περιοδικό που μπορεί να αναζητήσει κάποιος στην ηλεκτρονική σελίδα, όπου περιλαμβάνονται επιστημονικά άρθρα, μελέτες αναφορών, περιλήψεις ερευνητικών έργων, παρουσιάσεις και κριτικές βιβλίων και άρθρων.

2.5 Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο

«Το διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών για το νηπιαγωγείο» (ΔΕΠΠΣ)¹² όπως αναφέρεται σε αυτό «είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις, το τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και ταυτόχρονα θέτει το πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιείται η μάθηση και η διδασκαλία».

Παράλληλα δίνονται κάποιες γενικές αρχές τις οποίες θα πρέπει να ακολουθήσει ο εκπαιδευτικός προκειμένου το νηπιαγωγείο «να είναι αναπτυξιακό κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά¹³». Συγκεκριμένα, κάποιες από τις βασικές αρχές είναι ότι ο εκπαιδευτικός οφείλει να λαμβάνει υπόψη τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των μαθητών. Ακόμη, να στηρίζει την γλωσσική ταυτότητα όλων των μαθητών, να ενισχύει την αλληλεπίδρασή τους και να προάγει την γνώση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων και αξιών προκαλώντας το ενδιαφέρον τους. Επιπροσθέτως, ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να ανανεώνεται συνεχώς έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της εποχής. Το παιχνίδι πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της διαδικασίας και τα παιδιά να εκφράζονται ελεύθερα μέσω αυτού και μέσω άλλων τρόπων (π.χ. δραματοποίηση και ζωγραφική). Επίσης, το λάθος θεωρείται επιτρεπτό, καθώς το εκπαιδευτικό έργο το θεωρεί ως γνώμονα για την μετέπειτα εξέλιξη του ατόμου.

Το ΔΕΠΠΣ διαθέτει πέντε κατευθύνσεις για τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων. Ειδικότερα, το πρόγραμμα των κατευθύνσεων των δραστηριοτήτων είναι από το χώρο της Γλώσσας, των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος, Δημιουργίας και Έκφρασης και Πληροφορικής. Όμως, αυτά δεν λειτουργούν ξέχωρα το ένα από το άλλο. Αντίθετα, βοηθούν τον εκπαιδευτικό να σχεδιάσει και να προγραμματίσει τις δραστηριότητες προκειμένου εκείνες να έχουν «νόημα και σκοπό για τα ίδια τα παιδιά».

Στην ενότητα της Γλώσσας, η βασική θέση είναι ότι η γνώση και η γλώσσα αναπτύσσονται μέσα από την επικοινωνία· αυτό σημαίνει ότι τα λάθη είναι αναπόφευκτα, και επιτρέπονται καθώς συνδέονται με την προσπάθεια των μικρών παιδιών να αναπτύξουν την γλώσσα ενώ θα βοηθήσουν μετέπειτα τον εκπαιδευτικό να

---

¹² http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipiagogiou.pdf

¹³ http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipiagogiou.pdf

οργανώσει και να σχεδιάσει την εκπαιδευτική διαδικασία. Στην συγκεκριμένη ενότητα, οι δραστηριότητες χωρίζονται σε εκείνες που έχουν σχέση με την *Προφορική Επικοινωνία (ομιλία και ακρόαση)*, με την *Ανάγνωση* και με την *Γραφή και γραπτή έκφραση*. Στην πρώτη ομάδα δίνεται έμφαση στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών, ώστε να μπορούν να περιγράφουν, να συμμετέχουν σε συζητήσεις, να εμπλουτίζουν τον προφορικό λόγο τους, να εξηγούν, να διηγούνται και να αποκτήσουν φωνολογική επίγνωση. Όσον αφορά την *Ανάγνωση*, αυτή θα πρέπει να γίνεται αβίαστα και είναι σημαντικό τα παιδιά να μπορούν να κατανοούν τις διαφορετικές εκδοχές και τις βασικές συμβάσεις του γραπτού λόγου, να κατανοούν μία διήγηση, να αναγνωρίζουν λέξεις από το περιβάλλον τους, να παίρνουν πληροφορίες από διάφορες πηγές π.χ. αφίσες, να εντοπίζουν τα βασικά στοιχεία ενός βιβλίου και να συνειδητοποιούν την σχέση γραπτού και προφορικού λόγου. Στην *Γραφή και γραπτή έκφραση*, επιδιώκεται οι μαθητές να ευαισθητοποιηθούν απέναντι στη γραφή και συνειδητοποιήσουν την αξία της. Επιπλέον, να μπορούν να αντιγράφουν λέξεις, να τις γράφουν οι ίδιοι όπως μπορούν και να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες λόγου χάρη, να κρατούν το μολύβι ή την κιμωλία και να γράφουν το όνομα τους. Τα προαναφερθέντα γίνονται με σκοπό να εισαχθούν ομαλά όλοι οι μαθητές στη εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και το γραμματισμό γενικότερα, αμβλύνοντας τις κοινωνικοοικονομικές αντιθέσεις ανάμεσα τους.

Στο πρόγραμμα των Μαθηματικών οι μαθητές αναπτύσσουν απλές μαθηματικές δεξιότητες και κατανοούν τις καθημερινές πράξεις. Δίνεται έμφαση στην σύγκριση, στον μετασχηματισμό και στην αξιοποίηση δεδομένων, μέσα από την δημιουργία και την επίλυση προβλημάτων. Ακόμη, οικοδομούνται οι έννοιες των αριθμών της και χωροχρονικής σχέσης, τα παιδιά αριθμούν, μετρούν και οργανώνουν τις γνώσεις τους.

Η μελέτη περιβάλλοντος στο χώρο του νηπιαγωγείου χωρίζεται σε εκείνη που έχει σχέση με το ανθρωπογενές περιβάλλον και σε εκείνη που σχετίζεται με το φυσικό. Στην πρώτη περίπτωση, δίνεται έμφαση στη θέση του μαθητή μέσα στην κοινωνία. Συγκεκριμένα, έχοντας ως βάση ότι το παιδί αποτελεί μέλος ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου επιδιώκεται να αναπτύξει βασικές ικανότητες και δεξιότητες που θα τον βοηθήσουν να συμβιώσει μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Ειδικότερα, τα άτομα θα πρέπει να καλλιεργηθούν δεξιότητες συνεργασίας, να συνειδητοποιήσουν την μοναδικότητά τους και να δημιουργηθούν θετικά συναισθήματα για άλλες παραδόσεις. Πέρα από τα όσα έχουν λεχθεί, οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίσουν την επίδραση που ασκεί ο άνθρωπος στο περιβάλλον μέσα από τις δραστηριότητές του

, να γνωρίσουν τους κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής και τα μέσα μεταφοράς, να αποκτήσουν χρονική αντίληψη και να αναπτύξουν την επικοινωνιακή ικανότητά τους. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση του φυσικού περιβάλλοντος το παιδί είναι σημαντικό να γνωρίσει καλύτερα το φυσικό κόσμο, καθώς και τους ανθρώπινους, ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς. Τα παραπάνω θα γίνουν μέσα από την εξερεύνηση που θα κάνουν οι μαθητές, εφόσον έχει κινητοποιηθεί το ενδιαφέρον τους.

Στην ενότητα της Δημιουργίας και Έκφρασης επιδιώκεται να αφυπνιστεί και να καλλιεργηθεί η δημιουργικότητα και η εκφραστικότητα των μαθητών. Οι δραστηριότητες που περιλαμβάνονται σχετίζονται με τα *Εικαστικά*, το *Θέατρο-Δραματική Τέχνη*, τη *Φυσική Αγωγή* και τη *Μουσική*. Στα *Εικαστικά* οι μαθητές συμμετέχουν σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες, έρχονται σε επαφή με έργα τέχνης και αξιοποιούν δημιουργικά υλικά που υπάρχουν στο περιβάλλον τους. Το *Θέατρο-Δραματική Τέχνη* βοηθά το μαθητή να αντιληφθεί τόσο τον εαυτό του όσο και τον κόσμο που τον περιβάλλει, να εκφράζει τις σκέψεις του και τις ιδέες του, να μιμηθεί πρόσωπα και να καλλιεργήσει την επικοινωνιακή του ικανότητα. Η *Φυσική Αγωγή* αξιοποιώντας την ενεργητικότητα των μικρών παιδιών, μέσα από τις κινητικές δραστηριότητες και τα κινητικά παιχνίδια, τους παρέχει την ευκαιρία να συνεργαστούν και να εκφραστούν τηρώντας προπάντων βασικούς κανόνες. Έτσι, το παιδί οδηγείται στην ολόπλευρη ανάπτυξη του. Τέλος, η *Μουσική*, αποσκοπεί στην δημιουργία της μουσικής ευαισθησίας και αισθητικής, μέσα από τον πειραματισμό με ήχους και την μουσική εξερεύνηση.

Το τελευταίο πρόγραμμα, δηλαδή της Πληροφορικής, στοχεύει στη γνωριμία και στην ανάπτυξη της οικειότητας ανάμεσα στους μαθητές και στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Συγκεκριμένα, αυτό πραγματοποιείται μέσα από την εξοικείωση με την απλή κίνηση του ποντικιού και την χρήση του υπολογιστή κατά τη διάρκεια του μαθήματος, όταν οι μαθητές καλούνται να παίξουν ένα παιχνίδι ή να γράψουν κάποιες λέξεις. Εκτός από τα προαναφερθέντα, ο υπολογιστής μπορεί να λειτουργήσει ως εποπτικό υλικό στο χώρο του νηπιαγωγείου. Κατά συνέπεια, οι μαθητές αντιλαμβάνονται την χρηστική αξία των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη ζωή του ανθρώπου.

Εν συνεχεία, η μεθοδολογία που δίνεται στο ΔΕΠΠΣ επιδιώκει την ανάπτυξη πρακτικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα ενισχύσουν την ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, την κοινωνικοποίηση τους και την γνωριμία τόσο με το φυσικό όσο και με το ανθρωπογενές περιβάλλον. Η μάθηση υποβοηθείται από

την επικοινωνία και την τεχνολογία και δίνεται περισσότερη έμφαση στη διαδικασία. Ασφαλώς, αυτό δεν σημαίνει ότι υποτιμάται η σημασία της γνώσης. Παράλληλα, οι δραστηριότητες που υπάρχουν στα προγράμματα είναι ενδεικτικές και ο εκπαιδευτικός είναι αυτός που θα σχεδιάσει και θα υλοποιήσει τις κατάλληλες, ώστε εκείνες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι καθοριστικός, καθώς είναι εκείνος που προσπαθεί να οργανώσει την εκπαιδευτική διαδικασία, μέσα από ελκυστικές δραστηριότητες, με σκοπό την ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών. Εξάλλου, η μάθηση των παιδιών θα πρέπει να βασίζεται στην ευχαρίστηση τους με διασκεδαστικές και ευφάνταστες δραστηριότητες.

Τα προγράμματα οργανώνονται γύρω από θέματα και σχέδια εργασίας, τα οποία βασίζονται στη διαθεματικότητα και στην ολιστική αντίληψη της γνώσης, μέσα από την αξιοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών. Στο κάθε θέμα μπορεί να αναπτύσσονται δραστηριότητες που σχετίζονται με τα Μαθηματικά, την Μελέτη περιβάλλοντος και τη Δημιουργία- Έκφραση, ενώ η Γλώσσα, η Επικοινωνία και η Τεχνολογία μπορούν να υπάρχουν σε όλα αυτά. Οι θεμελιώδεις έννοιες που προωθούν την διαθεματικότητα προέρχονται από το ΔΕΠΠΣ του Δημοτικού και του Γυμνασίου και έχουν προσαρμοστεί ώστε να είναι εφικτές στο χώρο του νηπιαγωγείου. Μεταξύ αυτών είναι η αλληλεπίδραση, μεταβολή, η ομοιότητα-διαφορά και ο πολιτισμός. Ακόμη, τα σχέδια εργασίας είναι έρευνες διαφόρων θεμάτων, όπου την πορεία και τους στόχους σχεδιάζουν οι μαθητές υπό την επίβλεψη του εκπαιδευτικού.

Το ελεύθερο παιχνίδι αποτελεί σημαντικό κομμάτι μέσα στο νηπιαγωγείο καθώς ευνοεί την ανάπτυξη, την κοινωνικοποίηση, την επικοινωνία και την συνεργασία των μαθητών. Το ίδιο ισχύει και για τις δραστηριότητες που βασίζονται σε ευκαιριακά περιστατικά. Από την άλλη, οι οργανωμένες συναντήσεις καταλαμβάνουν μεγάλο μέρος του προγράμματος και μπορεί να περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων κάποιο τραγούδι ή κάποιο παιχνίδι.

Η αξιολόγηση επιδιώκει την ανατροφοδότηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας και πρέπει να γίνεται σε κάθε στάδιο της. Πρώτα πρέπει να γίνεται η αρχική ή διαγνωστική αξιολόγηση, που έχει ως στόχο να ανιχνεύσει τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών, ώστε η μαθησιακή διαδικασία να προσαρμοστεί στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των παιδιών. Έπειτα, υπάρχει η σταδιακή ή διαμορφωτική αξιολόγηση, η οποία ελέγχει την διαμόρφωση των νέων στάσεων και γνώσεων με σκοπό την παρέμβαση, όταν εκείνη κριθεί αναγκαία. Τέλος, τελική ή συνολική αξιολόγηση κρίνει αν επιτεύχθηκαν οι αρχικοί στόχοι.

Επιπροσθέτως, η αξιολόγηση θα πρέπει να προσαρμόζεται και να βασίζεται στα ιδιαίτερα γνωρίσματα των μαθητών. Το αποτέλεσμα της μαθησιακής διαδικασίας στην ανάπτυξη και στην κοινωνικοποίηση των μαθητών συγκρίνεται τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Αντίθετα, το μαθησιακό επίπεδο του μαθητή κρίνεται ατομικά, σε σχέση με τον εαυτό του και όχι συγκριτικά με τους συμμαθητές του.

Εξάλλου, χρησιμοποιούνται εναλλακτικοί μέθοδοι στην αξιολόγηση. Συγκεκριμένα, αυτές είναι η πορεία και το αποτέλεσμα της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η αξιολόγηση της ομάδας από τα ίδια τα παιδιά συλλογικά και ο φάκελος εργασιών του παιδιού. Έτσι, αποδεικνύεται ότι «δίνεται έμφαση στις διαδικασίες κατάκτησης της γνώσης σε συνθήκες δημιουργικής εργασίας και αναδεικνύονται οι επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών, η απόκτηση υπευθυνότητας μέσα από τη συλλογική εργασία, την έρευνα και την κριτική σκέψη»¹⁴.

Τέλος, υπάρχει ο φάκελος αξιολόγησης των μαθητών, οποίος αποτελείται από τον φάκελο εργασιών και τις καταγραφές και σημειώσεις του εκπαιδευτικού. Με αυτό τον τρόπο, γίνεται φανερό η εξέλιξη και η πρόοδος του μαθητή και καταδεικνύονται τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες του.

Για την περαιτέρω ενίσχυση του διδάσκοντα υπάρχει και ο οδηγός του νηπιαγωγού, ο οποίος περιέχει τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη δραστηριοτήτων και για τις πέντε κατευθύνσεις του προγράμματος. Ο οδηγός τονίζει ότι τα μικρά παιδιά μαθαίνουν μέσα από την αλληλεπίδραση με το περιβάλλον τους και το παιχνίδι παρέχει αυτή την ευκαιρία. Έτσι, δίνεται έμφαση στην ανάγκη σύνδεσης του παιχνιδιού με την μάθηση. Παράλληλα, όλες οι δραστηριότητες που εμπεριέχονται μέσα στον οδηγό, μπορούν να εξάψουν την περιέργεια και την φαντασία των μικρών παιδιών, δεδομένου ότι πραγματώνονται μέσα από την χρήση ποικίλου υλικού (παιχνίδια, παραμύθια, Η/Υ). Σε αρκετά σημεία, επισημαίνεται η υποστήριξη της εξέλιξης του γραπτού και προφορικού λόγου. Ακόμη, τονίζεται η ανάγκη της αποδοχής της διαφορετικότητας, μέσα από την ένταξη παιδιών με ειδικές ανάγκες και παιδιών που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια. Σημαντικό σημείο του προγράμματος αποτελεί η συνεργασία με την οικογένεια του μαθητή.

Το ΔΕΠΠΣ του νηπιαγωγείου εμφανίζει κοινά σημεία με το ΠΕΑΠ παρότι απευθύνεται σε παιδιά των πρώτων σχολικών τάξεων. Συγκεκριμένα, και τα δύο

---

¹⁴ http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipiagogiou.pdf

προγράμματα επιδιώκουν την καλλιέργεια της επικοινωνιακής ικανότητας των μαθητών, με την ενίσχυση του προφορικού λόγου. Στόχος τους είναι η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης και ο σεβασμός απέναντι στο διαφορετικό. Όλα αυτά γίνονται ώστε ο μαθητής να αποκτήσει ολόπλευρη ανάπτυξη ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες της μελλοντικής κοινωνίας.

Η κάλυψη μιας συγκεκριμένης ύλης δεν επιδιώκεται σε κανένα από τα δύο προγράμματα. Τόσο το ΠΕΑΠ όσο και το ΔΕΠΠΣ, βασίζονται στην μαθητοκεντρική προσέγγιση, η οποία οργανώνεται με γνώμονα τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών. Η διαθεματικότητα είναι ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζεται η γνώση. Κοινά αποδεκτό είναι ότι το παιδί μαθαίνει μέσα από την αυτενέργεια και με διασκεδαστικές δραστηριότητες. Το παιχνίδι διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο και στα δύο προγράμματα, καθώς θεωρείται πηγή μάθησης. Το λάθος είναι επιτρεπτό και καθορίζει την μετέπειτα πορεία της δραστηριότητας.

Η αξιολόγηση και των δύο προγραμμάτων δίνει έμφαση περισσότερο στη μαθησιακή διαδικασία και λιγότερο στο αποτέλεσμα. Χρησιμοποιούνται εναλλακτικοί τρόποι αξιολόγησης για να συνάδουν με το μαθησιακό προφίλ του κάθε παιδιού. Συνεπώς, η φιλοσοφία και η προσέγγιση των δύο προγραμμάτων έχει την ίδια κατεύθυνση, κάνοντας ευκολότερη την πιθανή ενσωμάτωση στοιχείων του ΠΕΑΠ στο ΔΕΠΠΣ.

3. Η ΞΕΝΗ ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΑΠ.

3.1 Ξένη γλώσσα στην προσχολική ηλικία: υπάρχουσα κατάσταση και αντιλήψεις των εκπαιδευτικών

Η ξένη γλώσσα-αγγλικά καθιερώθηκε στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, το 1992. Το 2003 επεκτάθηκε και στην Γ' δημοτικού. Το σχολικό έτος 2010-11 εισήχθη πειραματικά μέσω του ΠΕΑΠ σε 800 ολοήμερα δημοτικά στις τάξεις της Α' και Β' Δημοτικού, ενώ το 2011-12 επεκτάθηκε σε 961 σχολεία συνολικά. Στο αναλυτικό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου δεν προβλέπεται η εκμάθηση ξένων γλωσσών. Ωστόσο, δεν είναι λίγα τα ιδιωτικά Νηπιαγωγεία που έχουν ξεκινήσει την διδασκαλία των αγγλικών. Η κατάσταση στα δημόσια Νηπιαγωγεία είναι διαφορετική.

Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκε μία μικρή έρευνα σε 11 Νηπιαγωγούς που εργάζονται σε δημόσια νηπιαγωγεία της περιφέρειας Θεσσαλίας¹⁵. Οι εκπαιδευτικοί ρωτήθηκαν εάν διδάσκουν οι ίδιοι κάποια ξένη γλώσσα στο Νηπιαγωγείο που εργάζονται.: Οι 7 απάντησαν όχι, ενώ από τις υπόλοιπες 4 νηπιαγωγούς η μία ανέφερε ότι στα πλαίσια της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης έχει διδάξει κάποιες λέξεις στα αγγλικά όπως Hello, Bye, My name is.... Μία άλλη υποστήριξε πως με αφορμή ότι κάποια παιδιά πηγαίνουν σε φροντιστήριο αγγλικών, η ίδια τους λέει κάποιες λέξεις την ώρα που ασχολούνται με κάποια δραστηριότητα. Κάποια άλλη νηπιαγωγός-είπε πως χρησιμοποιεί κάποιες αγγλικές λέξεις για να κάνει το μάθημα πιο εύθυμο (π.χ. Thank you, here you are κλπ). Τέλος, η τελευταία είπε ότι επειδή η ίδια έχει σπουδάσει και γαλλική φιλολογία, κάνει κάποια γαλλικά τραγουδάκια και φέρνει στην τάξη παιδικά γαλλικά περιοδικά όπου τα ξεφυλλίζουν και τα σχολιάζουν με τα παιδιά.

Πέραν αυτού, οι Νηπιαγωγοί ρωτήθηκαν αν συμφωνούν με την εισαγωγή ξένης γλώσσας/ αγγλικών στην προσχολική ηλικία. Οι 8 στους 11 απάντησαν πως διαφωνούν. Οι Νηπιαγωγοί έδειξαν να μην έχουν γνώση των επιστημονικών θεωριών που υποδεικνύουν τα πλεονεκτήματα που προσφέρονται από την πρόωπη εκμάθηση των ξένων γλωσσών. Ειδικότερα, τόνισαν πως θα ήταν περιττό και δεν υπάρχει κάποιος λόγος να ξεκινήσει η διδασκαλία της από τόσο μικρή ηλικία. Επίσης, ανέφεραν πως πρώτα πρέπει να μάθουν καλά τα ελληνικά και ύστερα κάποια ξένη γλώσσα/αγγλικά. Παράλληλα, κάποια εκπαιδευτικός υποστήριξε πως “αφού τα παιδιά προσχολικής ηλικίας δεν μπορούν αρθρώσουν καλά τα ελληνικά πως θα καταφέρουν να μιλήσουν αγγλικά;”. Κάποια άλλη επεσήμανε: *«Ποιες είναι οι επιστημονικές έρευνες και ποιους παιδαγωγικούς στόχους θα εξυπηρετήσει η εισαγωγή των Αγγλικών στο Νηπιαγωγείο; Από την στιγμή που τα αγγλικά διδάσκονται στην πρώτη Δημοτικού ποια είναι η επιστημονική θεωρία που αποδεικνύει ότι θα είναι πιο ωφέλιμα αν εισαχθούν από το Νηπιαγωγείο;»*. Επιπροσθέτως, μία εκπαιδευτικός θεωρεί αυτονόητο ότι η εισαγωγή της ξένης γλώσσας στην προσχολική ηλικία συνεπάγεται και την σχολειοποίηση του Νηπιαγωγείου. Η ίδια έθεσε το ζήτημα πως εφόσον οι Νηπιαγωγοί κατά τα τέσσερα έτη των σπουδών τους δεν διδάσκονται κάποιο μάθημα μεθοδολογίας για τη ξενόγλωσση διδασκαλία, θα γινόταν υποχρεωτικά η έλευση καθηγητή ξένων γλωσσών. Έτσι, ισχυρίστηκε πως αν εισαχθούν εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων, τότε η/ο

---

¹⁵ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

νηπιαγωγός θα είναι υπεύθυνος μονάχα για τη γλώσσα και τα μαθηματικά. Ακόμη, αναρωτήθηκε πως αν αναγκαστικά θα πρέπει να εισέρθει κάποια ειδικότητα στο Νηπιαγωγείο γιατί να είναι του καθηγητή αγγλικών και να μην είναι λ.χ. του μουσικού ή του θεατρολόγου. Με αυτόν τον τρόπο, αναπόφευκτα για την ίδια, το Νηπιαγωγείο θα σχολειοποιηθεί και θα χάσει την παιδαγωγική του ταυτότητα.

Από την άλλη πλευρά, κάποια Νηπιαγωγός επεσήμανε πως θα έκανε μία ξένη γλώσσα μόνο αν υπήρχε στην τάξη κάποιο παιδί του οποίου θα ήταν Γ1 - υπό άλλες συνθήκες το θεωρεί ανούσιο. Ωστόσο, οι 3 από τις 7 που διαφώνησαν φάνηκαν στην συνέχεια να μην έχουν ξεκάθαρη άποψη, αφού υποστήριξαν πως αν εισαγόταν κάποια ξένη γλώσσα στην προσχολική ηλικία, θα έπρεπε να γίνει «σαν παιχνίδι και όχι σαν μάθημα». Στον αντίποδα, δύο Νηπιαγωγοί απάντησαν πως συμφωνούν με την εκμάθηση ξένης γλώσσας/ αγγλικών στη τάξη του Νηπιαγωγείου. Ήταν βέβαια αρκετά επιφυλακτικές ως προς τον τρόπο με τον οποίο θα οργανωνόταν ένα πρόγραμμα, αλλά τόνισαν ότι κάθε εγχείρημα θα πρέπει να έχει παιγνιώδη και διασκεδαστικό χαρακτήρα. Βέβαια, υποστηρίχθηκε από αρκετές εκπαιδευτικούς πως αν κάποια στιγμή αποτελέσει πραγματικότητα η εισαγωγή των αγγλικών στον χώρο του Νηπιαγωγείου, θα ήταν επιτακτικής σημασίας η συστηματική έρευνα για την δόμηση ενός κατάλληλου προσαρμοσμένου και αποτελεσματικού προγράμματος.

Εκτός από τα παραπάνω, τέθηκε η ερώτηση αν γνωρίζουν το ΠΕΑΠ. Οι 10 από τις 11 νηπιαγωγούς είπαν πως δεν το γνωρίζουν. Μόνο 1 ανέφερε πως το έχει ακούσει αλλά δεν ξέρει το περιεχόμενο του.

Ανάλογες απόψεις χαρακτηρίζουν και μέλη της ελληνικής βουλής που είναι υπεύθυνοι για θέματα παιδείας. Ειδικότερα, σε συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Εθνικού Διαλόγου για την Παιδεία στις 10 Μαρτίου του 2016, ο Υπουργός Παιδείας Νίκος Φίλης ανέφερε ότι το ζήτημα της διδασκαλίας της ξένης γλώσσας, από την Α' δημοτικού δημιουργεί κινδύνους συγχύσεως. Στην πραγματικότητα η άποψη του υπουργού διαφεύδεται εφόσον, η εκμάθηση κάποιας ξένης γλώσσας όχι μόνο δεν παρεμποδίζει την εκμάθηση της Γ1, αλλά αντίθετα την ενισχύει (Kecskés & Papp, 2000· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 41). Συγκεκριμένα, η νέα γλώσσα οδηγεί αυτόματα τα μικρά παιδιά στο να κάνουν συγκρίσεις και συσχετίσεις με την Γ1, βοηθώντας τα έτσι να αντιληφθούν και την λειτουργία της μητρικής τους (Moon, 2005· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 53). Επίσης, η επαφή με τη ξένη γλώσσα οδηγεί το παιδί στο να μεταφέρει στρατηγικές από την Γ1 στη ξένη, κάτι που ευνοεί και ενισχύει την

γλωσσική ανάπτυξη γενικότερα¹⁶. Παρεμφερής ήταν η άποψη του βουλευτή Κωνσταντίνου Ζούραρη ο οποίος τόνισε: «δεν χρειάζεται η διδασκαλία ξένης γλώσσας, όταν η μητρική ακόμη γλώσσα δεν έχει στερεώσει μέσα στα παιδιά και πρέπει να πάει πιο πάνω και όχι στην Α' και στην Γ' Δημοτικού που τους την έβαλαν, διότι και με την υπεροχή που έχει η ξένη γλώσσα, το παιδί κάνει μια κτηνώδη κυνική επιλογή. Τα παιδιά είναι πάντοτε κυνικά, γιατί το παιδί μόνο κύων είναι και ως κυνικό καταλαβαίνει, ότι η ξένη γλώσσα είναι το ισχυρό και η δική μας γλώσσα είναι το ασθενές, οπότε το παρατάει το ασθενές. Θα πρέπει, λοιπόν, να τελειώσει αυτό το σαχλαμαριστάν με τις ξένες γλώσσες και να πάει ψηλά, μετά την Ε' Δημοτικού» (πρακτικά Βουλής¹⁷, 2016). Σε αυτό το σημείο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αποσαφηνίσουμε την έννοια της 'ισχυρής γλώσσας'. Η ισχυρή γλώσσα για κάθε ομιλητή συνδέεται με πολλούς παράγοντες (ηλικία, βαθμός επαφής, επαφή με φυσικούς ομιλητές κλπ) και βρίσκεται συνεχώς σε εξέλιξη (Μότσιου, 2014: 106-107). Η επαφή ενός παιδιού με μια ξένη γλώσσα ελάχιστες ώρες την εβδομάδα στη σχολική τάξη είναι σαφέστατο ότι δεν θα μετατρέψει την ελληνική σε ασθενή, καθώς ένα παιδί που μεγαλώνει στην Ελλάδα προσλαμβάνει κυρίως ελληνικά γλωσσικά ερεθίσματα από το περιβάλλον. Ακόμη, φαίνεται να αγνοείται η άποψη ότι «όσο νωρίτερα ξεκινά η εκμάθηση της ξένης γλώσσας τόσο καλύτερα για το παιδί»¹⁸, εφόσον στις μικρές ηλικίες ενεργοποιείται ο φυσικός μηχανισμός εκμάθησης γλωσσών, κάτι που τα βοηθά να φτάσουν πιο κοντά στο γλωσσικό επίπεδο που διαθέτει ένας φυσικός ομιλητής (De Keyser, 2000' στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 41). Ωστόσο, στις 27 Μαΐου 2016 στα πορίσματα του Εθνικού και Κοινωνικού διαλόγου για την παιδεία και συγκεκριμένα για την ξένη γλώσσα, έγινε φανερό ότι οι προαναφερθείσες απόψεις των ιθυνόντων κάμφθηκαν, καθώς αποφασίστηκε στο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης του 2016-2017, η εισαγωγή της Ξένης Γλώσσας στην Α' και Β' δημοτικού σε όλα τα σχολεία, μέσω προγράμματος του ΠΕΑΠ.

Καταληκτικά, φάνηκε πως η πλειοψηφία των Νηπιαγωγών δεν διδάσκουν κάποια ξένη γλώσσα, ενώ ταυτόχρονα οι περισσότερες είναι αρνητικές με την εισαγωγή των ξένης γλωσσών- αγγλικά από την προσχολική ηλικία. Παρόμοια άποψη φαίνεται να

---

¹⁶ <http://rcel.enl.uoa.gr/docsforpeap/OI%20ΞΕΝΕΣ%20ΓΛΩΣΣΕΣ%20ΣΤΟ%20ΣΧΟΛΕΙΟ.pdf>

¹⁷ http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikes-Epitropes/Synedriaseis?met_id=ec1c4bce-b308-4ecf-9cb4-a5c400a5d2e1

¹⁸ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

διαθέτουν ενίοτε και υπεύθυνοι για την λήψη αποφάσεων σε κρίσιμα θέματα της εκπαίδευσης. Τα αίτια της άποψης τόσο των Νηπιαγωγών όσο και των υπευθύνων για ζητήματα εκπαιδευτικής πολιτικής είναι αποτέλεσμα ενδεχομένως της ελλιπούς γνώσης για τα πλεονεκτήματα που προσφέρονται από την εισαγωγή της ξένης γλώσσας σε μικρή ηλικία. Επομένως, κρίνεται ως ύψιστης σημασίας η μετεκπαίδευση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά και η ανάθεση των θέσεων για εκπαιδευτικά ζητήματα μόνο σε γνώστες των αντικειμένων.

3.2 Σημεία σύγκλισης ΠΕΑΠ με ΔΕΠΠΣ

Το πρόγραμμα του ΠΕΑΠ, όπως προαναφέρθηκε, απευθύνεται σε παιδιά των πρώτων τάξεων του δημοτικού με αναδυόμενο σχολικό γραμματισμό στη μητρική γλώσσα. Εν αντιθέσει, στο χώρο του νηπιαγωγείου δεν υπάρχει καμία συστηματική πρόβλεψη για την εκμάθηση ξένης γλώσσας. Έτσι, στο συγκεκριμένο σημείο κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντικό η εξέταση των ενδεχόμενων κοινών σημείων ανάμεσα στα δύο προγράμματα, προκειμένου να ανιχνευθεί αν θα ήταν εφικτή η επέκταση του ΠΕΑΠ στην τάξη του νηπιαγωγείου.

Αρχικά, συσχετίζοντας τις επιδιώξεις του ΠΕΑΠ και του ΔΕΠΠΣ, γίνεται φανερό ότι οι σκοποί τους είναι ανάλογοι. Ειδικότερα, στόχοι του ΠΕΑΠ είναι οι μαθητές να αποκτήσουν αυτοεκτίμηση, σεβασμό για τις διαφορετικές γλώσσες και κουλτούρες, ανάπτυξη γνωστικών και συνεργατικών δεξιοτήτων και η δημιουργία στρατηγικών μάθησης. Το ΔΕΠΠΣ, μεταξύ άλλων, επιδιώκει ομοίως την καλλιέργεια της νοητικής, γνωστικής και κοινωνικής ικανότητας των μικρών παιδιών, το σεβασμό προς τις άλλες πολιτισμικές ταυτότητες, την συνεργασία με τους άλλους ανθρώπους και την ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της μελλοντικής κοινωνίας. Επομένως, και τα δύο προγράμματα έχουν ως βασική τους πρόθεση την ολόπλευρη ανάπτυξη του ατόμου.

Το ΠΕΑΠ, ως πρόγραμμα για την εκμάθηση της αγγλικής, διαθέτει και επιμέρους στόχους οι οποίοι δεν μπορούν να υπάρξουν στο ΔΕΠΠΣ, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται επίσημα η εισαγωγή της ξένης γλώσσας-Αγγλικά στο χώρο του νηπιαγωγείου. Έτσι, το ΠΕΑΠ στοχεύει ανάπτυξη κινήτρων για την εκμάθησή της Αγγλικής και άλλων ξένων γλωσσών, την ευαισθητοποίηση προς το ρόλο της μητρικής και της αγγλικής, το άνοιγμα στη πολυγλωσσία και «εν τέλει την αφύπνιση της

δημιουργικής έκφρασής τους μέσω της Αγγλικής γλώσσας»¹⁹. βέβαια, αποβλέπει στην «καλλιέργεια ενός διαπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας²⁰». Τα προαναφερθέντα έχουν ως απώτερο σκοπό οι μαθητές να είναι επαρκή μέλη της κοινωνίας του μέλλοντος.

Μολονότι, οι στόχοι αυτοί δεν περιλαμβάνονται μέσα στο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου, θα μπορούσαν να συνδεθούν με τις γενικότερες επιδιώξεις του. Έχοντας ως γνώμονα την καλλιέργεια δεξιοτήτων οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για να γίνουν οι μαθητές ικανά μέλη της κοινωνίας του αύριο, θα μπορούσε να συμπεριλάβει στο πρόγραμμα του στοιχεία του ΠΕΑΠ, καθώς κι εκείνο προσπαθεί να προσφέρει στους μαθητές τα κατάλληλα προσόντα που είναι αναγκαία για τα μετέπειτα στάδια της ζωή τους. Ειδικότερα, την επαφή με μια ξένη γλώσσα και τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από την εκμάθησή της στον ίδιο τον μαθητή (γνωστικά, κοινωνικά). Εξάλλου, η ξένη γλώσσα αποτελεί ένα από τα βασικότερα εφόδια, λόγω της πολυπολιτισμικής και παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας. Άλλωστε, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης επισημαίνει ότι η γνώση των γλωσσών είναι εφόδιο το οποίο πρέπει να διαθέτει κάθε πολίτης για είναι μέλος τόσο στην παγκοσμία γνώση όσο και για την ενσωμάτωση του στην ευρύτερη κοινωνία και την πολυπολιτισμικότητα (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 13).

Ως προς την μεθοδολογία, ο τρόπος προσέγγισης της διαδικασίας της μάθησης και στα δύο προγράμματα είναι παρεμφερής. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται η διαθεματική προσέγγιση και η ολιστική αντίληψη της γνώσης, καθώς κάθε δραστηριότητα συνδέεται και με άλλα γνωστικά αντικείμενα. Οι δραστηριότητες επιδιώκουν να κεντρίσουν την προσοχή των μαθητών, για αυτό το λόγο, γίνονται με παιγνιώδη και διασκεδαστικό τρόπο. Το περιεχόμενο των θεματικών του ΠΕΑΠ κινείται γύρω από θέματα που είναι ενδιαφέροντα για τα παιδιά (π.χ. ζώα, οικογένεια, παιχνίδια). Παρόμοια θέματα πραγματεύεται και το ΔΕΠΠΣ και ο οδηγός του νηπιαγωγού.

Παρατηρώντας και εξετάζοντας τις θεματικές, το περιεχόμενο και τους στόχους των δραστηριοτήτων του ΠΕΑΠ, γίνεται αντιληπτό ότι θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν και στο χώρο του νηπιαγωγείου, ιδίως αυτές που απευθύνονται για τα παιδιά της Α Δημοτικού. Ειδικότερα, οι δραστηριότητες είναι χωρισμένες σε έξι κύκλους, όπου ο Α κύκλος είναι εισαγωγικός και στοχεύει στην ευαισθητοποίηση και

---

¹⁹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

²⁰ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

την γνωριμία του μαθητή με την ξένη γλώσσα. Τα παιδιά σε αυτόν τον κύκλο μαθαίνουν το όνομά τους στα αγγλικά, να χαιρετούν, να συστήνονται και αναζητούν κοινές λέξεις στα αγγλικά και στα ελληνικά. Στον Β, Γ και Δ κύκλο μαθαίνουν τα ζώα, τους αριθμούς, τα χρώματα, τα συναισθήματα κ.α. Ο Ε κύκλος περιλαμβάνει εποχιακό υλικό (Χριστούγεννα, Πάσχα κλπ). Η επαφή των παιδιών με την γραφή στην Α΄ Δημοτικού είναι περιορισμένη, ωστόσο στη Β΄ Δημοτικού εμφανίζεται σε λίγο μεγαλύτερο βαθμό. Άλλωστε, σκοπός δεν είναι «να διδάξει στα παιδιά γραφή και ανάγνωση αλλά προφορική έκφραση». Το γεγονός ότι τα θέματα της Α΄ και Β΄ Δημοτικού διδάσκονται ήδη στην προσχολική ηλικία, σε συνδυασμό με την μη συστηματική εκμάθηση της γραφής στην αγγλική γλώσσα, θα υποβοηθούσε την ένταξη του ΠΕΑΠ στο νηπιαγωγείο. Αντίθετα, στις δραστηριότητες Γ΄ Δημοτικού υπάρχει συστηματική και αυστηρά δομημένη εκμάθηση του σχολικού και κοινωνικού γραμματισμού της γλώσσας.

Τόσο στο ΠΕΑΠ όσο και στο ΔΕΠΠΣ ο μαθητής είναι αυτός που κατέχει τον κύριο ρόλο μέσα στο μάθημα. Με βάση τις δυνατότητες και τις επιλογές τους διαρθρώνονται οι δραστηριότητες. Κοινά αποδεκτό είναι ότι η μάθηση επέρχεται μέσα από την αλληλεπίδραση του μαθητή με το περιβάλλον. Εξάλλου, και τα δύο προγράμματα προσδίδουν ιδιαίτερη σημασία στο παιχνίδι, καθώς είναι τόσο διασκεδαστικό όσο και μέσο που προσδίδει γνώση και εμπειρία. Ο μαθητής έχει την ελευθερία του λάθους, καθώς αυτό βοηθά στην οργάνωση του εκπαιδευτικού έργου. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι όμοιος και στο ΠΕΑΠ και στο ΔΕΠΠΣ, εφόσον είναι καθοδηγητικός και είναι εκείνος που προσπαθεί να δημιουργήσει ένα περιβάλλον ασφάλειας για την αβίαστη συμμετοχή όλων των μαθητών. Κατά συνέπεια, δεν υπάρχει η δασκαλοκεντρική αλλά, η μαθητοκεντρική προσέγγιση εξίσου και στα δύο προγράμματα.

Η αξιολόγηση των δύο προγραμμάτων είναι διαρκής και γίνεται σε όλες τις φάσεις της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε μαθητή (ικανότητες, επιθυμίες, οικογενειακό περιβάλλον κλπ) ο οποίος αξιολογείται σε σχέση με τον ίδιο του τον εαυτό. Η αξιολόγηση πραγματοποιείται τόσο ατομικά όσο και ομαδικά. Τέλος, τονίζεται και στο ΠΕΑΠ και στο ΔΕΠΠΣ η απουσία των παραδοσιακών μεθόδων αξιολόγησης που δίνουν έμφαση μονάχα στον γνωστικό τομέα.

Καταληκτικά, γίνεται κατανοητό ότι τα δύο προγράμματα διαθέτουν αρκετά όμοια σημεία. Οι στόχοι, η μεθοδολογία, ο τρόπος προσέγγισης της γνώσης, τα θέματα που

πραγματεύονται καθώς και οι τρόποι αξιολόγησης της εκπαιδευτικής διαδικασίας συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό. Επομένως, παρότι το ΠΕΑΠ και το ΔΕΠΠΣ έχουν σχεδιαστεί για διαφορετικές ηλικίες, συγκλίνουν σε αρκετά σημεία.

3.3 Στόχοι της επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία

Οι στόχοι της επέκτασης του ΠΕΑΠ στο οργανωμένο πρόγραμμα του νηπιαγωγείου θα πρέπει να συμβαδίζουν με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ηλικιακής περιόδου. Συγκεκριμένα, είναι αναγκαίο πριν από κάθε προσπάθεια εκμάθησης μιας ξένης γλώσσα σε μαθητές προσχολικής ηλικίας να διευκρινιστούν τα χαρακτηριστικά τόσο των παιδιών τεσσάρων έως έξι ετών όσο και οι διαφορές που εμφανίζουν σε σχέση με τους ενηλίκους, αλλά και τα μεγαλύτερα παιδιά²¹. Επιπροσθέτως, οι πρακτικές που θα χρησιμοποιηθούν είναι σημαντικό να συνδυάσουν τη φιλοσοφία εκπαίδευσης που υπάρχει γενικά στην τάξη του νηπιαγωγείου με την μεθοδολογία που έχει επιστρατευτεί για την εκμάθηση ξένων γλωσσών σε παιδιά λίγο μεγαλύτερης ηλικίας²². Επίσης, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι κάθε πρόγραμμα για τη διδασκαλία των Αγγλικών σε μαθητές προσχολικής ηλικίας είναι αναγκαίο να έχει προφορικό χαρακτήρα. Η εμπειρία που έχει κάθε μαθητής για τη γραφή και την ανάγνωση στην πρώτη του γλώσσα (Γ1) όταν εισέρχεται στο νηπιαγωγείο είναι διαφορετική, αφού η συστηματική διδασκαλία τους πραγματοποιείται κατά την διάρκεια της φοίτησης τους στην Α΄ Δημοτικού. Επομένως, θα ήταν αδύνατον να εισαχθούν ταυτόχρονα και σε ένα ακόμη γλωσσικό σύστημα μιας άλλης γλώσσας²³.

Αρχικά, ένας από τους βασικούς στόχους που θα πρέπει να εμπεριέχει ένα ανάλογο πρόγραμμα, είναι οι μαθητές να αντιληφθούν την ύπαρξη και άλλων γλωσσών πέρα από την ελληνική. Τα παιδιά προσχολικής ηλικίας, κατά τον Piaget, βρίσκονται στην προενοϊολογική περίοδο της ανάπτυξης τους και έτσι διακατέχονται από εγωκεντρισμό (Feldman, 2011: 297-298). Ως εκ τούτου, δυσκολεύονται να κατανοήσουν ότι υπάρχουν και άλλες γλώσσες πέρα από αυτές που μιλούν τα ίδια. Ειδικότερα, δεν μπορούν να αντιληφθούν ότι τα ίδια αντικείμενα και οι ίδιες έννοιες λέγονται

---

²¹ http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/kakana.htm

²² http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/kakana.htm

²³ http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/kakana.htm

«διαφορετικά» σε κάθε γλώσσα. Γι' αυτό το λόγο, θα πρέπει να μάθουν την αυθαίρετη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην ονομασία και τα αντικείμενα (Schmid-Schönbein, 1979· στο Μητακίδου Κοκκώνη, 1992: 146). Συγκεκριμένα, είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουν ότι διαφορετικοί πολιτισμοί χρησιμοποιούν διαφορετικούς γλωσσικούς κώδικες επικοινωνίας. Τα προαναφερθέντα μπορούν να πραγματοποιηθούν κάνοντας οι μαθητές συνδέσεις και συσχετίσεις της μητρικής με την ξένη γλώσσα. Με αυτό τον τρόπο, θα αντιληφθούν καλύτερα τη πρώτη τους γλώσσα και θα αποκτήσουν μεταγλωσσική συνείδηση. Συνάμα, θα κατανοήσουν ότι και οι ίδιοι αποτελούν μέλη ενός ευρύτερου κώδικα.

Παράλληλα, ένας ιδιαίτερα αναγκαίος σκοπός του προγράμματος για την εκμάθηση της ξένης γλώσσας σε μικρά παιδιά είναι να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στις ξένες γλώσσες (Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 146· Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 130). Έτσι, θα μπορέσουν να κάνουν άνοιγμα στην γλωσσομάθεια και στην πολυγλωσσία. Κατά συνέπεια, η συγκεκριμένη επιδίωξη μπορεί να υλοποιηθεί μόνο όταν οι μαθητές απολαμβάνουν την διαδικασία μάθησης, μέσα από δημιουργικούς και ευφάνταστους τρόπους. Γι' αυτό το λόγο, απαιτείται η απουσία πίεσης προς τα παιδιά, αφήνοντας το καθένα να εξελιχθεί ξεχωριστά, με βάση τον χρόνο που χρειάζεται. Με αυτόν τον τρόπο, θα ενεργοποιούνται η περιέργεια και τα κίνητρα των παιδιών για μάθηση, κάνοντας να χρησιμοποιούν αυθόρμητα τη ξένη γλώσσα .

Επίσης, θα πρέπει να προάγεται η ευαισθητοποίηση απέναντι στη γλωσσική και πολιτισμική διαφορετικότητα και η απόκτηση του σεβασμού προς το «άλλο». Δηλαδή, οι μαθητές είναι αναγκαίο να απομακρυνθούν από εθνικιστικές και στερεοτυπικές τάσεις, διευρύνοντας έτσι τις πολιτισμικές τους απόψεις (Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 146). Τα παιδιά μπορούν να οδηγηθούν σε αυτό το αποτέλεσμα γνωρίζοντας τα ήθη και τα έθιμα άλλων λαών και κάνοντας συσχετίσεις του δικού τους πολιτισμού με άλλους. «Σκοπός δεν θα είναι η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ικανότητας που έχει ένας φυσικός ομιλητής... αλλά η καλλιέργεια ενός διαπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας»²⁴.

Επιπροσθέτως, είναι αναγκαίο να δοθεί η δυνατότητα στους μαθητές να αναπτύξουν και να καλλιεργήσουν γνωστικές και κοινωνικές δεξιότητες²⁵. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από διαθεματικές δραστηριότητες, οι οποίες εκτός από την ευκαιρία που θα τους παρέχουν να γνωρίσουν μία ξένη γλώσσα, θα τους προσφέρουν

---

²⁴ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

²⁵ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

νέες ευκαιρίες μάθησης από διαφορετικούς τομείς (μαθηματικά, δημιουργία-έκφραση). Επίσης, οι συγκεκριμένες δραστηριότητες είναι αναγκαίο να δομούνται με τρόπο που η χρήση της ξένης γλώσσας θα προάγει την συνεργασία, τον σεβασμό και την επικοινωνία ανάμεσα στους συμμαθητές της τάξης.

Τα προαναφερθέντα θα συμβάλουν στην βασική επιδίωξη του ΔΕΠΠΣ για ολόπλευρη και ισορροπημένη ανάπτυξη του μαθητή. Έτσι, το παιδί θα δημιουργήσει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα που θα τον βοηθήσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες της μελλοντικής κοινωνίας.

3.4 Μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την επέκταση του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία

Η εκμάθηση των ξένων γλωσσών σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ειδικότερα στην προσχολική ηλικία, εξαιτίας των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των μαθητών κατά τη συγκεκριμένη περίοδο, απαιτεί καλό προγραμματισμό. Οι εκπαιδευτικοί για να οδηγηθούν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, είναι σημαντικό να επιλέξουν τις κατάλληλες μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Βέβαια, οι προσεγγίσεις που θα επιλεγούν θα πρέπει να έχουν προφορικό χαρακτήρα, καθώς, όπως έχει προαναφερθεί, τα παιδιά στο νηπιαγωγείο δε διδάσκονται συστηματικά γραφή και ανάγνωση. Επιπλέον, στις περισσότερες περιπτώσεις είναι αναγκαίο ο εκπαιδευτικός να έχει γνώση και να κάνει χρήση περισσότερων από μια μεθοδολογικών προσεγγίσεων (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 56· Μπέλλα, 2011: 203).

Μια από τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την διδασκαλία ξένων γλωσσών είναι η *επικοινωνιακή προσέγγιση (communicative approach)*. Σύμφωνα με την συγκεκριμένη προσέγγιση, «η γλώσσα είναι ένας κώδικας επιτέλεσης ποικίλων λειτουργιών, σημαντικότερη από τις οποίες είναι η επικοινωνία μέσα σε ένα φυσικό, ρεαλιστικό πλαίσιο» (Kemp, 2003· Μήτσης, 2004· Χαραλαμπίδης & Χατζησαββίδης, 1997· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 57). Δίνεται έμφαση «στον εγγενή χαρακτήρα της γλώσσας και στο ρόλο της διεπίδρασης, καθώς και στην επικοινωνία μεταξύ των διδασκόντων και των μαθητών και των μαθητών μεταξύ τους» (Lightbown& Spada, 1999· στο Μπέλλα, 2011: 205). Βασική της αρχή είναι ότι οι μαθητές μπορούν να μάθουν μία γλώσσα μόνο μέσα από την χρήση της, προκειμένου να επικοινωνήσουν. Σκοπός είναι η ανάπτυξη της επικοινωνιακής ευχέρειας, όπου

μέσα από αυτή θα αναπτυχθεί και η γραμματική. Η επικοινωνία όμως, πρέπει να είναι αυθεντική και να έχει ως στόχο την μετάδοση ρεαλιστικών μηνυμάτων. Η χρήση εξωγλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων μπορεί να την υποβοηθήσουν, εφόσον προϋποθέτει την πρόσμειξη διαφορετικών γλωσσικών δεξιοτήτων. Επίσης, ο μαθητής έχει την δυνατότητα να κάνει λάθη και δοκιμές στη γλώσσα- στόχο.

Δραστηριότητες που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν στο συγκεκριμένο πλαίσιο είναι παιχνίδια ρόλων, ασκήσεις μεταφοράς πληροφοριών και πληροφοριακού κενού, καθώς και ομαδικές και ανά ζεύγη επικοινωνιακές δραστηριότητες. Οι τελευταίες ενδείκνυται αφού «δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να επιτύχουν επικοινωνιακούς στόχους μέσω τροποποιήσεων που αναγκάζονται να επιφέρουν στο γλωσσικό τους εξαγόμενο, και κατ' αυτό τον τρόπο να «διαπραγματευτούν σημασίες» υποβοηθώντας έτσι τη γλωσσική κατανόηση» (Μπέλλα, 2011: 210).

Όμως, επειδή η *επικοινωνιακή προσέγγιση* ερμηνεύεται διαφορετικά σε κάθε τοπικό εκπαιδευτικό πλαίσιο, υπάρχει ο κίνδυνος να παρερμηνευθεί αν ο εκπαιδευτικός δεν διαθέτει την κατάλληλη κατάρτιση ή δώσει έμφαση μονάχα στην ευχέρεια του λόγου και όχι στην ακρίβεια του. Επιπροσθέτως, η 'μαθητοκετρικότητα' που υπάρχει σε αυτή την μεθοδολογία, ενδέχεται να θεωρηθεί ακατάλληλη σε κάποια εκπαιδευτικά πλαίσια. Μερικοί ειδικοί μάλιστα, είναι επιφυλακτικοί ως προς την χρήση της σε μικρούς μαθητές (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 58).

Παράλληλα, η *φυσική προσέγγιση* (*natural approach*) αποτελεί μια μεθοδολογική προσέγγιση η οποία έχει ως στόχο την μετάδοση νοήματος και την πρόσκτηση λεξιλογίου. Έχει την βάση της στην επικοινωνιακή προσέγγιση και ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι να μεταδώσει γνώση, αλλά να αλληλοδράσει με τους μαθητές από κοινού για τη δημιουργία της (Feez, 1998' στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 59). Σύμφωνα με την συγκεκριμένη προσέγγιση, οι μαθητές εκτίθενται σε γλωσσικό εισαγόμενο, το επίπεδο του οποίου είναι λίγο υψηλότερο από αυτό που έχουν ήδη. Για την καλύτερη κατανόησή του χρησιμοποιούνται εξωγλωσσικά στοιχεία, καθώς και οπτικά βοηθήματα, όπως αντικείμενα, εικόνες κλπ. Τα παιδιά δεν πιέζονται να παράγουν λόγο. Αντίθετα, αυτό συμβαίνει μόνο όταν τα ίδια αισθανθούν έτοιμα. Ο εκπαιδευτικός αποφεύγει την διόρθωση των λαθών, δημιουργώντας έτσι ένα χαλαρό περιβάλλον. «Το αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας περιστρέφεται γύρω από καταστάσεις (situations) και θέματα (topics) στα οποία πρέπει να ανταπεξέρχονται οι μαθητές επικοινωνιακά» (Μπέλλα, 2011: 213). Η θεματολογία των δραστηριοτήτων

είναι σχετική με τις ανάγκες και την καθημερινότητα των παιδιών, κεντρίζοντας το ενδιαφέρον και την περιέργεια τους.

Επιπλέον, η μεθοδολογική προσέγγιση *ολική αισθητηριακή κινητική απόκριση* (*total physical response*) συμπλέκει τις λεκτικές οδηγίες του εκπαιδευτικού στην γλώσσα-στόχο και τις κινητικές αποκρίσεις των μαθητές. Ειδικότερα, ο εκπαιδευτικός δίνει κάποιες εντολές στους μαθητές κι εκείνοι καλούνται να ανταποκριθούν μέσω της κίνησης. Ο εκπαιδευτικός για την καλύτερη κατανόηση των όσων αναφέρει χρησιμοποιεί εξωγλωσσικά στοιχεία, παντομίμα, χειρονομίες και δραματοποίηση. Οι εντολές με την πάροδο του χρόνου και καθώς προοδεύουν οι μαθητές, γίνονται πιο σύνθετες και μέσα σε αυτές παρουσιάζονται διαφορετικά γλωσσικά στοιχεία και έννοιες που εντάσσονται σε ένα επικοινωνιακό πλαίσιο. Οι μαθητές πρώτα κατανοούν τη γλώσσα στόχο και έπειτα, αφού αισθανθούν έτοιμοι, παράγουν λόγο. Έτσι, δίνεται η ευκαιρία στα παιδιά να αναπτύξουν τον λόγο τους σε ένα χαλαρό περιβάλλον μέσα από την χρήση αυθεντικών δραστηριοτήτων ενταγμένων σε οικείες, καθημερινές καταστάσεις. Στην συγκεκριμένη προσέγγιση οι μαθητές μπορούν να εμπλακούν σε ένα ευχάριστο πλαίσιο μάθησης μέσα από κινητικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, δραματοποίηση, ανεύρεση κρυμμένων αντικειμένων υπό την επίβλεψη και τις οδηγίες του εκπαιδευτικού (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 59- 60,62). Βέβαια, τα μειονεκτήματα της συγκεκριμένης προσέγγισης είναι η δυσκολία της διδασκαλίας αφηρημένων εννοιών, καθώς και η περιορισμένη δυνατότητα που τους παρέχει να περιγράψουν, να αφηγηθούν και να συνομιλήσουν.

Η *δραστηριοκεντρική μέθοδος* (*task-based learning*) (Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 64) ή *διεκπεραιωτικές δραστηριότητες* (Μπέλλα, 2011: 222) στοχεύουν στην επίλυση προβλημάτων μέσα από την εμπλοκή των μαθητών σε δραστηριότητες (Willis, 1996· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 64). Οι δραστηριότητες διεκπεραιώνονται από ομάδες μαθητών με διαφορετικές δεξιότητες. Ο εκπαιδευτικός αποτελεί τον συντονιστή των ομάδων και στοχεύει στην ανάπτυξη και ενδυνάμωση των γλωσσικών και κοινωνικών δεξιοτήτων τους. Από την άλλη πλευρά, μέσα από τις δραστηριότητες επιδιώκεται η διδασκαλία της ξένης γλώσσας, ενώ ταυτόχρονα ενεργοποιείται η κριτική σκέψη, η αναγνώριση, η συμμετοχή και η συνεργασία (Van den Braden, 2006. Willis& Willis 2007· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 64). Η συγκεκριμένη προσέγγιση, δίνει έμφαση στην διαδικασία και όχι στο αποτέλεσμα. Οι δραστηριότητες σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο ώστε οι μαθητές να επιλύσουν ένα πρόβλημα, και ταυτόχρονα να αντιληφθούν τη σχέση της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας. Δηλαδή, δεν γίνεται διδασκαλία

ενός γραμματικού φαινομένου με άμεσο τρόπο, αντίθετα δίνεται έμφαση στο πως θα μεταδοθεί το μήνυμα.

Η πορεία που ακολουθεί η συγκεκριμένη μέθοδος έχει τρία στάδια, όπου στο πρώτο, το στάδιο της προετοιμασίας, γίνεται η εισαγωγή και η προετοιμασία για το θέμα, ενεργοποιείται η προϋπάρχουσα γνώση των μαθητών, τίθενται οι κανόνες των δραστηριοτήτων και επισημαίνονται οι βασικές λέξεις- φράσεις. Στο δεύτερο στάδιο, του κύκλου της δραστηριότητας (task cycle), οι μαθητές πραγματοποιούν τις δραστηριότητες μέσα σε ομάδες ή σε ζεύγη, υπό την καθοδήγηση του εκπαιδευτικού. Επιπλέον, τα παιδιά ετοιμάζονται ώστε να μπορέσουν να διηγηθούν στους συμμαθητές τους την πορεία που ακολούθησαν για να υλοποιηθεί η δραστηριότητα, έχοντας πάντοτε την βοήθεια του εκπαιδευτικού. Στο τέλος του συγκεκριμένου σταδίου, παρουσιάζεται η δουλειά των παιδιών στα υπόλοιπα μέλη της τάξης, ενώ ο εκπαιδευτικός επιλέγει κάποιες ομάδες να δείξουν τις εργασίες τους και να συγκρίνουν τα αποτελέσματα που έχουν προκύψει. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός συνοψίζει όσα έχουν ειπωθεί και κάνει ανατροφοδότηση. Στο τελευταίο στάδιο, τα παιδιά μέσα από γλωσσικές ασκήσεις αναγνωρίζουν και επεξεργάζονται κάποια στοιχεία της γλώσσας. Ο εκπαιδευτικός επισημαίνει κάποια σημεία στα οποία θα πρέπει να εστιάσουν, όπως λέξεις, φράσεις και γλωσσικά πρότυπα και σε αυτά εξασκούνται στη συνέχεια οι μαθητές (πρακτική άσκηση) (Willis, 1996· στο Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 66). Από την άλλη πλευρά, ποικίλοι παράγοντες μπορούν καθορίσουν τον βαθμό δυσκολίας των δραστηριοτήτων (π.χ. προηγούμενη εμπειρία μαθητών, περιπλοκότητα κ.α.) (Feez, 1998· Skehan, 1998· στο Μπέλλα, 2011: 223).

Κάποια παραδείγματα δραστηριοτήτων είναι η χρήση του τηλεφώνου, ασκήσεις γλωσσικού κενού, ένας ρόλος, συνέντευξη κ.α.(Feez, 1998· στο Μπέλλα, 2011: 223· Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 65). Καταληκτικά, γίνεται κατανοητό ότι δίνεται έμφαση στην φυσική και αληθοφανή επικοινωνία κατά τη διάρκεια του μαθήματος, αφυπνίζεται το ενδιαφέρον των μαθητών και παρέχεται η ευκαιρία να αναπτύξουν τη γλώσσα με βάση το δικό τους στυλ (Willis, 1996· Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 67).

Μια τελευταία μέθοδος είναι η *ολοκληρωμένη εκμάθηση περιεχομένου της γλώσσας (content and language integrated learning)*, η οποία προσπαθεί να οδηγήσει τους μαθητές στην εκμάθηση της ξένης γλώσσας με την παράλληλη διδασκαλία κάποιου άλλου γνωστικού αντικειμένου. Δηλαδή, μέσα από το περιεχόμενο άλλων μαθημάτων της τάξης, όπως μαθηματικά ή η μελέτη περιβάλλοντος, δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να διδαχθούν τη γλώσσα- στόχο. Η συγκεκριμένη μέθοδος εστιάζει στη

γλώσσα, στο περιεχόμενο και στις μαθησιακές δεξιότητες. Επίσης, έχει αποδειχθεί ότι οι μαθητές που διδάχθηκαν μια γλώσσα μέσω της συγκεκριμένης προσέγγισης εμφανίζουν μεγαλύτερο εύρος τόσο γενικού όσο και ειδικού λεξιλογίου όσο και υψηλότερες επιδόσεις συγκριτικά με άλλους μαθητές που διδάχθηκαν μια ξένη γλώσσα με άλλες μεθόδους. Οι δεξιότητες που αναπτύσσονται καλύπτουν μεγάλο εύρος, καθώς καλλιεργούνται τόσο οι κοινωνικές όσο και οι γνωστικές με τις γλωσσικές· υπάρχει ολιστική προσέγγιση στην διαδικασία της μάθησης και προωθείται η αυθόρμητη και ενεργή συμμετοχή του μαθητή. Έτσι, αυξάνονται τα κίνητρα για μάθηση και ο μαθητής αποκτά αυτοπεποίθηση όταν χρησιμοποιεί τη ξένη γλώσσα (Brewster, 1999 · Marsh & Lange, 1999· Γρίβα& Σέμογλου, 2013: 68-69). Στα μειονεκτήματα αυτής της μεθοδολογίας είναι ότι δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο υλικό για να χρησιμοποιηθεί κατά τη διδασκαλία, καθώς και η ελλιπής γνώση των εκπαιδευτικών να διδάξουν κάποια άλλα γνωστικά αντικείμενα μέσα από τη γλώσσα- στόχο (Richards & Rodgers, 2001· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 69).

Επομένως, παρατηρούμε ότι οι στόχοι που θα επιδιώκαμε να επιτευχθούν σε ένα πρόγραμμα που απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής ηλικίας θα μπορούσαν να υλοποιηθούν με τις προαναφερθείσες μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Άλλωστε, γίνεται κατανοητό ότι συμβάλλουν στην αβίαστη και αυθόρμητη εκμάθηση της ξένης γλώσσας από τους μαθητές, καθώς κινητοποιούν το ενδιαφέρον και την περιέργεια τους. Η ξένη γλώσσα δεν αποτελεί τον αυτοσκοπό κάποιας μεθόδου. Αντίθετα, παράλληλα με την ξένη γλώσσα προωθείται και η ανάπτυξη κι άλλων ικανοτήτων τους, όπως ακριβώς στοχεύεται και σε ένα πρόγραμμα για παιδιά νηπιαγωγείου.

3.5 Προϋποθέσεις επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία

Η απλή επαφή των μαθητών με τη ξένη γλώσσα στο χώρο του νηπιαγωγείου δεν μπορεί να οδηγήσει αυτόματα στην ικανοποίηση των στόχων που τέθηκαν προηγουμένως. Αντίθετα, η επέκταση του ΠΕΑΠ στη προσχολική ηλικία απαιτεί προγραμματισμό και κατάλληλη οργάνωση. Επομένως, είναι αναγκαία η ικανοποίηση κάποιων βασικών προϋποθέσεων για την εισαγωγή της ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο.

Αρχικά, το περιβάλλον είναι σκόπιμο να δημιουργεί στους μαθητές αίσθηση ασφάλειας και άνεσης, καθώς τα μικρά παιδιά πρέπει να είναι απαλλαγμένα από το άγχος και τον φόβο. Ακόμη, πρέπει να είναι πλούσιο σε ερεθίσματα και πολυτροπικό,

διότι μόνο έτσι μπορεί να τους δοθεί η ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν την ξένη γλώσσα (Krashen, 1999· Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 79). Γι' αυτό το λόγο, είναι αναγκαίο να υπάρχουν δραστηριότητες που θα προσφέρουν την δυνατότητα στους μαθητές να εξασκήσουν τις λέξεις, φράσεις και τα γλωσσικά πρότυπα σε διαφορετικές καταστάσεις (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 79). Οι καταστάσεις ειδικότερα, είναι απαραίτητο να διακατέχονται από αυθεντικότητα η οποία ορίζεται ως «η γλώσσα που παράγεται από υπαρκτούς συνομιλητές και μεταφέρει ένα ρεαλιστικό μήνυμα» (Gilmore 2007· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 88). Οι δραστηριότητες δηλαδή, χρειάζεται να διαθέτουν νόημα για τους μαθητές, το οποίο μπορεί να υπάρξει μόνο σε απτές καταστάσεις, όπου μπορούν να συμμετέχουν οι αισθήσεις τους. Να παίζουν τα ίδια κάποιο ρόλο και να εκφράσουν τις σκέψεις και τα συναισθήματα τους (Finocchiaro, 1964· στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 92). Τέτοιες αυθεντικές καταστάσεις είναι για παράδειγμα, η προσομοίωση της αγοράς όπου τα παιδιά μπορούν να μάθουν τα φρούτα και τα λαχανικά (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 90). Παράλληλα, ενδείκνυνται οι μη γλωσσικές δραστηριότητες του τύπου “εδώ και τώρα”, καθώς θυμίζουν τον τρόπο που μαθαίνουν τα μικρά παιδιά την Γ1, όπου οι γονείς απευθύνονται σε συγκεκριμένες καταστάσεις του παρόντος και όχι σε παρελθοντικές ή μελλοντικές και περιλαμβάνουν και την κίνηση (Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 92-93).

Ακόμη, το υλικό που θα χρησιμοποιήσει ο εκπαιδευτικός κατά τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην προσέλκυση της περιέργειας των μαθητών. Ειδικότερα, αυθεντικό υλικό θα πρέπει να υπάρχει μέσα στη τάξη, εφόσον εκτός από την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών, αυξάνει την ικανοποίησή τους, την εμπλοκή τους και δίνει μια δημιουργική προσέγγιση στη διάρκεια των δραστηριοτήτων (Martinez, 2002· Gilmore, 2007· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 88). Επιπροσθέτως, δίνεται η δυνατότητα να ενεργοποιηθούν τα συστήματα αναπάρστασης και νοηματοδότησης της γλώσσας τα οποία είναι διαφορετικά σε κάθε άνθρωπο (οπτικό, ακουστικό, χειρονομιών, αισθήσεων, χώρου-εγγύτητας). Το σημαντικότερο όλων είναι ότι παρέχει την ευκαιρία να αναπτύξουν πολιτισμική συνείδηση στη ξένη γλώσσα (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 88). Το υλικό συγκεκριμένα θα μπορούσε να είναι ξένα τραγούδια, ποιηματάκια, περιοδικά και βιβλία στην ξένη γλώσσα (Finocchiaro, 1964· στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 104-105· Stakanova & Tolstikhina, 2014). Ο ρυθμός, οι παρηχήσεις και η ομοιοκαταληξία που περιέχουν τα τραγούδια, τα ποιήματα και τα λεκτικά παιχνίδια συνδράμουν στην διασκέδαση και

την ευαισθητοποίηση των παιδιών σε γλωσσικά ζητήματα (Γιαννικοπούλου, 1998: 121).

Ακόμη, ενδείκνυται να διατίθενται μέσα στο χώρο της τάξης κούκλες, μαριονέτες και υλικά για μεταμφίεση και εικαστικές δραστηριότητες (Fröhlich-War, 1979· στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 106). Επίσης, μπορούν να υπάρχουν εικονογραφημένα φύλλα και καρτέλες²⁶. Σκόπιμη κρίνεται η ύπαρξη γωνιάς της ξένης γλώσσας, η οποία θα υπάρχει μέσα στο νηπιαγωγείο και σε αυτή θα τοποθετείται το προαναφερθέν υλικό μαζί με χάρτες, αφίσες, νομίσματα κ.α. (Finocchiaro, 1964· στο Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 105). Παράλληλα, δεν αποκλείεται και η χρήση υπάρχοντος υλικού, που χρησιμοποιείται κατά την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων από άλλα γνωστικά αντικείμενα. Έτσι, οι μαθητές θα κατανοήσουν ότι η γλώσσα είναι ένα μέσο επικοινωνίας κι όχι απλά ένα είδος σχολικής άσκησης (Μητακίδου-Κοκκώνη, 1992: 105). Στην περίπτωση που υπάρχει ιδιαίτερη πολυπλοκότητα ή ελλιπής εξοικείωση του παιδιού με το υλικό, θα χάσει τα κίνητρα του για συμμετοχή (Guariento & Morley, 2001· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 89).

Για την επιτυχή επέκταση του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία, δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται ο ρόλος των γονιών. Οι γονείς, αν και δεν συμμετέχουν άμεσα κατά την διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, μπορούν να επιδρούν σημαντικά στην επίδοση των παιδιών τους (Garbarino & Benn, 1992· στο Elliott & Kratochwill & Littlefield- Cook & Travers, 2008: 183). Η θετική στάση της οικογένειας ως προς την ξένη γλώσσα θα δημιουργήσει στους μαθητές την ίδια στάση για την εκμάθησή της. Η συμμετοχή των γονιών πρέπει να γίνεται τόσο σε επίπεδο σπιτιού όσο και σε επίπεδο σχολικό. Στο σπίτι, μπορούν να συμβάλουν στη καλύτερη εκμάθηση της βάζοντας στους μαθητές τραγούδια, ζητώντας τους να τους διδάξει αγγλικά και φτιάχνοντας στο σπίτι την γωνιά των Αγγλικών²⁷. Σε επίπεδο σχολείου είναι σημαντικό να επικοινωνούν συνεχώς και να συνεργάζονται με τον εκπαιδευτικό και να μην προσπαθούν οι ίδιοι να διδάξουν επιπλέον πράγματα στα παιδιά²⁸. Εξάλλου, έχει αποδειχθεί ότι η συνεργασία σχολείου – οικογένειας βοηθά τους μαθητές να επιτύχουν υψηλότερες αποδόσεις (Jeynes, 2005· Pomerantz & Moorman & Litwack, 2007· Reynolds & Clements, 2005· στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 78).

---

²⁶ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

²⁷ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

²⁸ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

Ο εκπαιδευτικός, αναμφισβήτητα, διαδραματίζει έναν από τους σπουδαιότερους ρόλους στην εισαγωγή των αγγλικών στο νηπιαγωγείο. Συγκεκριμένα, είναι αναγκαίο να γνωρίζει τα ενδιαφέροντα και το μαθησιακό στυλ των μικρών παιδιών, ώστε να παρέχει κίνητρα για την ενεργή τους συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επίσης, θα πρέπει να είναι σε θέση να δημιουργεί ένα περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα και πληροφορίες, μέσα από το οποίο θα γεννιέται η επιθυμία στα μικρά παιδιά για μάθηση της γλώσσας- στόχου (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 76). Ακόμη, ο εκπαιδευτικός είναι εκείνος που οφείλει να επιλέξει το κατάλληλο υλικό για επιτευχθούν οι εκπαιδευτικοί στόχοι. Εξάλλου, η διαθεματική προσέγγιση «απαιτεί από τους διδάσκοντες να έχουν ευρύτατες δυνατότητες στην επιλογή του διδακτικού υλικού» (Κιτσαράς, 2004: 148) Ακόμη, ο ίδιος πρέπει να δημιουργήσει μια σχέση επικοινωνίας και συνεργασίας με τους γονείς, η οποία θα οδηγήσει στην εξασφάλιση ενός ευνοϊότερου κλίματος για την εκμάθηση της ξένης γλώσσας. Επιπροσθέτως, είναι αναγκαίο να είναι γνώστης εκπαιδευτικών διδακτικών προσεγγίσεων έτσι ώστε να μπορεί να ανιχνεύσει τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να τις εφαρμόσει (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 75). Για να πραγματοποιηθούν όλα τα παραπάνω κρίνεται ως απαραίτητη προϋπόθεση η μετεκπαίδευση των εκπαιδευτικών με σκοπό να είναι σε θέση να διδάξουν ξένες γλώσσες σε παιδιά προσχολικής ηλικίας , αφού «οι εκπαιδευτικοί που καλούνται να διδάξουν δεν έχουν καταρχήν τις εξειδικευμένες γνώσεις διδακτικής που απαιτούνται, ώστε να προσαρμόσουν το ιδιόμορφο γνωστικό αντικείμενο στις δυνατότητες και απαιτήσεις των μικρών παιδιών».

4. ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΕΑΠ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΗΛΙΚΙΑ: ΠΙΘΑΝΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

4.1 Γενικός σκοπός του προγράμματος

Η επέκταση του ΠΕΑΠ στην προσχολική ηλικία, δηλαδή η επαφή των παιδιών του νηπιαγωγείου με μια ξένη γλώσσα/ αγγλικά προτείνεται με σκοπό οι μικροί μαθητές να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις ανάγκες της μελλοντικής κοινωνίας²⁹. Για την επιτυχή εφαρμογή του στην τάξη του νηπιαγωγείου απαιτείται η διαφύλαξη της φιλοσοφίας και των πρακτικών που ακολουθούνται για παιδιά προσχολικής ηλικίας σε

---

²⁹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

συνδυασμό με την μεθοδολογία που υπάρχει για λίγο μεγαλύτερους μαθητές³⁰. Συγκεκριμένα, είναι αναγκαία η διατήρηση της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης, ο παιγνιώδης τρόπος μάθησης καθώς, και οι ευφάνταστες και διασκεδαστικές δραστηριότητες. Έτσι, μέσα από τον ευχάριστο και δημιουργικό τρόπο μάθησης θα προωθηθεί «η ανάπτυξη του σεβασμού για τον εαυτό και τον Άλλο, η αγάπη για τη μητρική γλώσσα και την ξένη, καθώς και η ανάπτυξη της κοινωνικότητας και εν τέλει η αφύπνιση της δημιουργικής έκφρασης μέσω της γλώσσας»³¹.

4.2 Ειδικότεροι στόχοι

Η εισαγωγή της ξένης γλώσσας/ αγγλικά στοχεύει στην ολόπλευρη και ισορροπημένη ανάπτυξη των παιδιών. Ειδικότερα, επιδιώκεται:

- καλλιέργεια κοινωνικών και συνεργατικών δεξιοτήτων
- ανάπτυξη γνωστικών δεξιοτήτων
- κατανόηση της ύπαρξης κι άλλων γλωσσών
- ευαισθητοποίηση ως προς την γλωσσική διαφορετικότητα
- ευαισθητοποίηση απέναντι στους διαφορετικούς πολιτισμούς
- θετική στάση στη γλωσσομάθεια
- άνοιγμα στη πολυγλωσσία
- καλλιέργεια μεταγλωσσικής συνείδησης
- «καλλιέργεια διαπολιτισμικού ήθους επικοινωνίας³²»
- χρήση της αγγλικής σε καθημερινές αυθεντικές καταστάσεις

4.3 Τρόπος προσέγγισης της γλώσσας

Η εκμάθηση της ξένης γλώσσας στο νηπιαγωγείο απαιτεί χαλαρό και αβίαστο τρόπο μάθησης. Είναι αναγκαία η απουσία πίεσης και εξαναγκασμού προς τους μαθητές. Το παιδί προσχολικής ηλικίας που θα συμμετέχει σε ένα τέτοιο πρόγραμμα θα πρέπει να αισθάνεται ασφαλές και σίγουρο.

---

³⁰ http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/kakana.htm

³¹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

³² <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

Ειδικότερα, βασική επιδίωξη ενός προγράμματος για την εισαγωγή της ξένης γλώσσας- αγγλικά σε παιδιά προσχολικής ηλικίας, θα είναι η επικοινωνία. Η γλώσσα δηλαδή, θα χρησιμοποιείται για την μετάδοση του νοήματος. Γι' αυτό το λόγο, μπορεί να γίνεται χρήση των εξωγλωσσικών και παραγλωσσικών στοιχείων, καθώς και άλλων βοηθημάτων (π.χ. εικόνες, αντικείμενα κλπ). Επίσης, οι εκπαιδευτικοί θα είναι υπεύθυνοι για την δημιουργία ευκαιριών για χρήση της γλώσσας σε αυθεντικές καθημερινές καταστάσεις. Ενδείκνυται και η εργασία σε ομάδες, όπου καλλιεργούνται οι γλωσσικές και συνεργατικές τους δεξιότητες, ενώ παράλληλα διδάσκονται και τη ξένη γλώσσα. Επιπλέον, ο εκπαιδευτικός μπορεί να βοηθήσει τους μαθητές να αναπτύξουν τη γλώσσα-στόχο, δίνοντας ο ίδιος κάποιες οδηγίες τις οποίες θα καλούνται οι μαθητές να εκπληρώσουν. Οι οδηγίες- λεκτικές εντολές στην αρχή είναι πιο απλές, ενώ με την πάροδο του χρόνου γίνονται όλο και πιο σύνθετες. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός θα πει στην αρχή run και ο μαθητής θα τρέξει, ύστερα jump και ο μαθητής θα κάνει άλμα κλπ. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ο διδάσκων θα λέει «Take the pencil and write your name on this paper» και το μικρό παιδί θα πραγματοποιεί την οδηγία (Asher, 1966). Ακόμη, η κατανόηση και εκμάθηση της ξένης γλώσσας μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από τη διδασκαλία άλλων γνωστικών αντικειμένων (π.χ. οι αριθμοί στα αγγλικά).

Ένα πρόγραμμα για παιδιά Νηπιαγωγείου είναι σημαντικό να τους παρέχει την ελευθερία να αντιλαμβάνονται πρώτα τη ξένη γλώσσα και να προσλαμβάνουν το λεξιλόγιο της και ύστερα να παράγουν τα ίδια λόγο. Τα λάθη είναι επιτρεπτά και μπορούν να βοηθήσουν τον εκπαιδευτικό στην επιλογή των κατάλληλων τεχνικών και στρατηγικών μάθησης (Τοκατλίδου, 1994: 93). Παράλληλα, το μάθημα δεν θα έχει ως αυτοσκοπό την κάλυψη κάποιας συγκεκριμένης ύλης³³. Ανάλογα με την πρόοδο και τα ενδιαφέροντα των μαθητών ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να καθορίζει και το περιεχόμενο του μαθήματος. Κλείνοντας, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η γνώση θα προσεγγίζεται διαθεματικά, η βασική παράμετρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας θα είναι το παιχνίδι ενώ οι δραστηριότητες είναι αναγκαίο να έχουν διασκεδαστικό χαρακτήρα.

Μερικά παραδείγματα δραστηριοτήτων μπορούν να είναι παιχνίδια ρόλων, τραγούδια με τα ονόματα και τους ήχους των ζώων, παιχνίδια που συνδυάζουν τη γλώσσα με την κίνηση, συνεντεύξεις και παραμύθια. Επίσης, η γνώση στη ξένη

---

³³ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

γλώσσα των μελών μιας οικογένειας, τα μέρη του σπιτιού, ο τρόπος με τον οποίο χαιρετάμε και συστηνόμαστε κ.α.

Επομένως, γίνεται κατανοητό ότι σκοπός δεν είναι η άριστη γνώση και χρήση της ξένης γλώσσας, αλλά η εξοικείωση του παιδιού με αυτή. Όλες οι προαναφερθείσες τεχνικές στοχεύουν στην ανάπτυξη της επικοινωνιακής ευχέρειας³⁴. Η προσέγγιση θα πρέπει να είναι μαθητοκεντρική και όχι δασκαλοκεντρική. Ο εκπαιδευτικός δεν θα πρέπει να δίνει έμφαση στη μεθοδολογία αλλά στον ίδιο το μαθητή. Εξάλλου, «το παιδί δεν είναι *tabula rasa*,... αλλά ένα πλάσμα που έχει τη μυστηριώδη ικανότητα να ανακατασκευάζει με ένα ελάχιστο αριθμό δεδομένων, όλο το σύστημα των φωνολογικών, συντακτικών και σημαντικών κανόνων μιας γλώσσας, εφαρμόζοντας, συνήθως ασυνείδητα, κάποιες άγνωστες μας στρατηγικές» (Τοκατλίδου,1994: 90).

Ωστόσο, για να εφαρμοστεί ο προτεινόμενος τρόπος προσέγγισης της γλώσσας, οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει συμφωνήσουν με την επέκταση του ΠΕΑΠ στο Νηπιαγωγείο. Μολαταύτα, η μικρή έρευνα που παρουσιάστηκε προηγουμένως (3.1.1) έδειξε ότι οι εν ενεργεία Νηπιαγωγοί αγνοούν τα οφέλη που προσφέρονται σε παιδιά που μαθαίνουν μία ξένη γλώσσα από πολύ μικρή ηλικία. Επιπλέον, διαφωνούν με την διδασκαλία της από το Νηπιαγωγείο. Αρχικά, οι εκπαιδευτικοί τόνιζαν ότι η εκμάθηση της ξένης γλώσσας/ αγγλικά από την προσχολική ηλικία είναι περιττή. Ανέφεραν ότι δεν υπάρχει κάποια επιστημονική θεωρία που να αποδεικνύει ότι η ξένη γλώσσα θα είναι ευεργετική στο Νηπιαγωγείο. Απεναντίας, αυτό που ισχύει είναι ότι «όσο νωρίτερα ξεκινάει η εκμάθηση της ξένης γλώσσας τόσο καλύτερα για το παιδί³⁵». Σύμφωνα με την ‘υπόθεση της κρίσιμης περιόδου’ από την ηλικία των δύο μέχρι των δώδεκα, και κυρίως από τα δύο έως πέντε έτη, η γλωσσική ανάπτυξη μπορεί να φτάσει στο επίπεδο που διαθέτει ο φυσικός ομιλητής (Lenneberg, 1967’ στο Μότσιου 2014 :112). Στην διάρκεια της συγκεκριμένης ηλικίας ο εγκέφαλος του παιδιού έχει την δυνατότητα «να αξιοποιεί το μηχανισμό ενίσχυσης της μάθησης της μητρικής γλώσσας διευκολύνοντας την ανάπτυξη γλωσσικών δεξιοτήτων και την αφύπνιση της επίγνωσης της λειτουργίας της γλώσσας για τη νοηματοδότηση³⁶». Επιπροσθέτως, κάποια Νηπιαγωγός επεσήμανε ότι θεωρεί πως η εισαγωγή των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο θα οδηγήσει στην σχολειοποίησή του, αφού για τη διδασκαλία τους, κατά την ίδια, είναι απαραίτητη η έλευση κάποιου καθηγητή ξένων γλωσσών και έτσι ο/η Νηπιαγωγός θα είναι

---

³⁴ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

³⁵ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

³⁶ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/steps/teyxos-1-ioynios-2010/oso-noritera-toso-kalytera?cis=39>

υπεύθυνος μόνο για την γλώσσα και τα μαθηματικά. Η επέκταση των αγγλικών στην συγκεκριμένη εκπαιδευτική βαθμίδα δεν σημαίνει αυτόματα και την σχολειοποίηση της. Κάτι τέτοιο μπορεί να αποφευχθεί αν διατηρηθούν τα βασικά του χαρακτηριστικά τα οποία το διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Ειδικότερα, η πρόταση της επέκτασης του ΠΕΑΠ στην προσχολική εκπαίδευση τονίζει ως επιτακτική την διαφύλαξη της διαθεματικότητας και του παιγνιώδους, βιωματικού και διασκεδαστικού χαρακτήρα της μάθησης. Με αυτόν τον τρόπο, δεν θα υπάρχουν ξεχωριστά και αυτοτελή μαθήματα όπως συμβαίνει στις άλλες εκπαιδευτικές βαθμίδες, αλλά «η γνώση θα εμφανίζεται ενιαιοποιημένη γύρω από θέματα, ζητήματα ή ερωτήματα» (Κιτσαράς, 2004: 109). Επίσης, την διδασκαλία των αγγλικών θα μπορούσε ενδεχομένως να την αναλάβουν Νηπιαγωγοί που γνωρίζουν την γλώσσα σε καλό επίπεδο. Εξάλλου, τα τμήματα³⁷ των Νηπιαγωγών στην Ελλάδα δίνουν την ευκαιρία σε όλους τους Νηπιαγωγούς να μάθουν την ξένη γλώσσα, καθώς προσφέρουν αντίστοιχα μαθήματα υποχρεωτικά ή επιλογής. Επιπλέον, οι απόφοιτοι ξενόγλωσσοι φιλολογιών θα είχαν την δυνατότητα να τις διδάξουν, ένα μετεκπαιδούνταν στην προσχολική ηλικία. Βέβαια, για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες μιας ξενόγλωσσης διδασκαλίας και να πειστούν για την αξία της εκμάθησης ξένων γλωσσών/αγγλικών στην προσχολική ηλικία κρίνεται ως αδιαμφισβήτητης σημασίας η επιμόρφωση τους.

Αρχικά, θα έπρεπε να γίνει μια γενική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών γύρω από την ξένη γλώσσα στην προσχολική ηλικία προκειμένου να γνωρίσουν τις επιστημονικές απόψεις που υπάρχουν για το συγκεκριμένο ζήτημα. Παράλληλα, θα μπορούσε να υπάρχει ένα πιλοτικό πρόγραμμα για την επέκταση της ξένης γλώσσας στην προσχολική ηλικία όπου θα δίνεται προαιρετικά η δυνατότητα στα Νηπιαγωγεία να πάρουν μέρος σε αυτό. Οι Νηπιαγωγοί που θα συμμετείχαν στο πρόγραμμα, θα ήταν αναγκαίο να παρακολουθούν ταυτόχρονα ένα ακόμη επιμορφωτικό πρόγραμμα ώστε είναι σε θέση να οργανώνουν και να εκτελούν με σωστό τρόπο την εκπαιδευτική διαδικασία.

Συμπερασματικά, θεωρείται ως αδιαμφισβήτητης σημασίας η επιμόρφωση και μετεκπαίδευση των Νηπιαγωγών σχετικά με το ζήτημα της εκμάθησης κάποιας ξένης

---

³⁷ <http://www.ecd.uoa.gr/?lang=el> <http://www.ecedu.upatras.gr/index.php>
<http://www.nured.auth.gr/dp7nured/?q=el> <http://nured.uowm.gr/> <http://www.psed.duth.gr/>
<http://ecedu.uoi.gr/> <http://www.edc.uoc.gr/ptpe/> <http://www.ece.uth.gr/main/el>

γλώσσας από την προσχολική ηλικία. Μόνο με αυτόν τον τρόπο θα πειστούν για τα οφέλη ενός τέτοιου προγράμματος και θα δεχτούν να αναλάβουν την υλοποίησή του.

4.4 Αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών

Η αξιολόγηση της πορείας και της επίδοσης των μικρών παιδιών θα πρέπει να διαθέτει τρία στάδια³⁸. Το πρώτο στάδιο, η αρχική ή διαγνωστική αξιολόγηση, όπου θα ελέγχονται οι αρχικές γνώσεις, τα βιώματα και τα ενδιαφέροντα των παιδιών έτσι ώστε να διαμορφωθούν οι δραστηριότητες με βάση τις δικές τους ανάγκες. Θα ακολουθεί η διαμορφωτική ή διαγνωστική αξιολόγηση κατά την οποία θα κρίνεται η πορεία των δραστηριοτήτων με σκοπό να γίνει κάποια παρέμβαση όταν θεωρηθεί αναγκαία. Τέλος, στην τελική αξιολόγηση, ο εκπαιδευτικός θα διαπιστώνει την συνολική επιτυχία της δραστηριότητας. Βέβαια, πάντοτε είναι αναγκαίο να δίνεται περισσότερη προσοχή στη διαδικασία και όχι τόσο στο αποτέλεσμα της μάθησης. Είναι σκόπιμο να ελέγχεται κάθε φορά κατά πόσο ο κάθε μαθητής χωριστά ενεπλάκη στην εκπαιδευτική διαδικασία και ποιες μεταβολές συντελέστηκαν και κάτω από ποιες συνθήκες³⁹ (π.χ. με την βοήθεια του εκπαιδευτικού, σε συνεργασία με τους συμμαθητές κλπ).

4.5 Ενδεικτικά παραδείγματα δραστηριοτήτων ξένης γλώσσας στην προσχολική εκπαίδευση⁴⁰

Στα προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας πτυχιακής εργασίας επιχειρήθηκε η αναζήτηση κοινών σημείων ανάμεσα στο ΠΕΑΠ και στο ΔΕΠΠΣ του Νηπιαγωγείου, για την επέκταση του πρώτου στη προσχολική ηλικία. Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα, γίνεται προσπάθεια παρουσίασης κάποιων ενδεικτικών δραστηριοτήτων για την εισαγωγή των αγγλικών στο Νηπιαγωγείο.

1^η Δραστηριότητα:

Τίτλος: Nice to meet you!

Μαθησιακοί στόχοι:

α. *Ενότητα:* Παιδί και Γλώσσα (Προφορική Επικοινωνία) - Ξένη Γλώσσα:

---

³⁸ http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipiagogiou.pdf

³⁹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

³⁸βασισμένες στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 167- 170 & Δραστηριότητες ΠΕΑΠ, <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

- Να ανακαλύψουν τον τρόπο με τον οποίο χαιρετάμε και συστηνόμαστε στην αγγλική γλώσσα
- «Να συνδέσουν τις έννοιες της ξένης γλώσσας με γνωστές έννοιες της καθημερινότητας» (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 165).

β. *Ενότητα*: Παιδί και Δημιουργία-Έκφραση (Δραματική Τέχνη):

- Να επιδεικνύουν την βασική κινητική δεξιότητα του να υποδέχονται και να πετούν την μπάλα (χειρισμοί) (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 166)

Εποπτικά μέσα και υλικά: βίντεο, κούκλα, μπάλα, μάσκες

Διάρκεια: 45 λεπτά

Μέθοδοι: ομαδοσυνεργατική, παιχνίδι (κινητικό)

Περιγραφή πορείας:

Αφόρμηση – έναυσμα:

Η νηπιαγωγός τοποθετεί στην γωνιά της παρεούλας μια κούκλα. Αναφέρει στα παιδιά ότι την συγκεκριμένη ημέρα έχουν έναν επισκέπτη. Πιο συγκεκριμένα, λέει πως επισκέφθηκε την τάξη ένα κορίτσι που ήρθε από μια χώρα που λέγεται Αγγλία. Επισημαίνει πως δεν γνωρίζει ελληνικά, παρά μόνο αγγλικά.

Περιγραφή:

Στην συνέχεια, ρωτά τα παιδιά αν γνωρίζουν αυτή την χώρα κι αν τα ίδια έχουν ακούσει κάπου να μιλάνε αγγλικά. Επίσης, ζητά να της πουν αν ξέρουν κάποια αγγλική λέξη. Έτσι, διερευνά τις αρχικές γνώσεις των παιδιών γύρω από την ξένη γλώσσα/αγγλικά. Έπειτα, τους λέει αν θέλουν να μάθουν το όνομα της επισκέπτριάς τους κι αν τα ίδια γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να το ρωτήσουν. Μετά, τους προτείνει να δουν ένα βίντεο που θα τους εξηγήει το πως μπορούν να συστηθούν δύο άνθρωποι στην αγγλική γλώσσα.

Αφού παρακολουθήσουν το βίντεο (<https://www.youtube.com/watch?v=BAFSTrSNJMg>), η νηπιαγωγός ζητά από τα παιδιά να της πουν το πώς μπορεί να ρωτήσει κάποιος το όνομα ένα άλλου ανθρώπου στα αγγλικά, πως λέει κι εκείνος το δικό του και πως δηλώνει ότι χάρηκε για την γνωριμία.

Έπειτα, στρέφονται προς την «επισκέπτρια» όπου τα παιδιά ζητούν να μάθουν πως ονομάζεται και εκείνη τους λέει: “My name is Emma. What’s your name?” . Στο

σημείο αυτό η νηπιαγωγός παρακινεί όσα παιδιά επιθυμούν να πουν και το δικό τους όνομα και να δηλώσουν ότι χάρηκαν που την γνώρισαν.

Στην πορεία, η νηπιαγωγός προτείνει να παίξουν ένα παιχνίδι στην αυλή του σχολείου. Τα παιδιά δημιουργούν έναν κύκλο και στην μέση βρίσκεται η Νηπιαγωγός όπου κρατά μια μπάλα. Η Νηπιαγωγός πετά την μπάλα σε κάθε παιδί ξεχωριστά, ενώ ταυτόχρονα το ρωτά «What' s your name?». Το παιδί που πιάνει την μπάλα απαντά «My name is...» και τα υπόλοιπα παιδιά του λένε «Nice to meet you!». Το παιχνίδι ολοκληρώνεται όταν συστηθούν όλα τα παιδιά (Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 168-169).

Ως κλείσιμο της δραστηριότητας, η νηπιαγωγός δείχνει ξανά το βίντεο με το τραγουδάκι κι στο σημείο που το τραγούδι λέει «What' s your name» η νηπιαγωγός υποδεικνύει ένα παιδί κι εκείνο συμπληρώνει στα λόγια του τραγουδιού το όνομα του (π.χ.: My name is Χριστίνα) και οι υπόλοιποι λένε «Nice to meet you!».

Αξιολόγηση δραστηριότητας:

Η νηπιαγωγός επιλέγει με κλήρωση τέσσερα παιδιά τα οποία βγαίνουν έξω από την τάξη. Για να διατηρήσει το ενδιαφέρον των παιδιών τους μοιράζει κάποιες μάσκες ηρώων για υποδυθούν τους διάσημους επισκέπτες της τάξης. Το κάθε παιδί χτυπά την πόρτα, μπαίνει μέσα στην τάξη, τα υπόλοιπα παιδιά το ρωτούν στα αγγλικά πως ονομάζεται, εκείνο απαντά το όνομα του ήρωα και στο τέλος όλοι μαζί λένε «Nice to meet you». Η διαδικασία αυτή πραγματοποιείται άλλες τρεις φορές. Με αυτόν τον τρόπο αξιολογούνται οι στόχοι που σχετίζονται με την ενότητα Παιδί και Γλώσσα (Προφορική επικοινωνία)- Ξένη γλώσσα. Ο τελευταίος στόχος (Ενότητα Παιδί και Δημιουργία-Έκφραση, Φυσική αγωγή) αξιολογείται κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

2^η Δραστηριότητα:

Τίτλος: Pets!

Μαθησιακοί στόχοι:

α. *Ενότητα:* Παιδί και Γλώσσα (Προφορική Επικοινωνία) - Ξένη Γλώσσα

- Να επαναλάβουν και να χρησιμοποιήσουν λεξιλόγιο σχετικό με ζώα στην αγγλική γλώσσα⁴¹»

---

⁴¹ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

- «Να εξοικειωθούν με την ερώτηση: «What is this?» και την απάντηση: «It's a...»»⁴²

β. *Ενότητα*: Παιδί και Δημιουργία-Έκφραση (Δραματική Τέχνη):

- Να μιμηθούν ελεύθερα τις φωνές και τις κινήσεις των ζώων.

γ. *Ενότητα*: Παιδί και Δημιουργία-Έκφραση (Φυσική Αγωγή):

- Να ανταποκρίνονται μέσω της κίνησης στον ρυθμό της μουσικής.

Εποπτικά μέσα και υλικά: αφίσα με ζώα, κουτί, κάρτες με ζώα (Βλ. παράρτημα), ζάρι με εικόνες ζώων, ενδεικτική μουσική για ελεύθερη κίνηση στο χώρο (<https://www.youtube.com/watch?v=Uidti4swjJc>)

Διάρκεια: 45 λεπτά

Μέθοδοι: καταγισμός ιδεών, ομαδοσυνεργατική

Περιγραφή πορείας:

Αφόρμηση – ένασμα:

Η νηπιαγωγός για να αφυπνίσει το ενδιαφέρον των παιδιών κρεμά στην γωνιά της παρεούλας μια φωτογραφία από ένα σκυλί (βλ. παράρτημα, εικόνα 1). Αναφέρει στα παιδιά ότι είναι το καινούριο της κατοικίδιο. Επίσης, η νηπιαγωγός μπορεί να πει εναλλακτικά στα αγγλικά: «Look! This is my pet. It's a dog. His name's Paris»⁴³. Ακόμη, εάν τα παιδιά είναι πρόθυμα να μιλήσουν, έχει την δυνατότητα να τους πει: «Have you got a pet? Yes? What is it? A dog, a cat, a fish?, etc.»

Περιγραφή:

Στη συνέχεια, δείχνει μια αφίσα με κατοικίδια ζώα (βλ. παράρτημα, εικόνα 2). Η νηπιαγωγός δείχνει με το δάχτυλο της ένα-ένα ζώο και ρωτά «What is this?» και απαντά το όνομά του στα αγγλικά π.χ. It's a dog. Έπειτα, επαναλαμβάνει αυτή την διαδικασία ζητώντας από τα παιδιά να λένε το όνομα του ζώου μετά από εκείνη. Ύστερα, παίζουν ένα παιχνίδι παντομίμας. Σε ένα κουτί έχει τοποθετημένες διάφορες κάρτες (Βλ. παράρτημα, εικόνα 3,4,5,6,7,8) οι οποίες απεικονίζουν κάποια κατοικίδια ζώα. Τα

⁴² <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

⁴³ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

παιδιά επιλέγουν τυχαία ένα ζώο και μιμούνται κάποιες κινήσεις τους ή την φωνή τους, με σκοπό να βοηθήσουν τα υπόλοιπα παιδιά να βρουν στα αγγλικά ποιο ζώο μιμείται. Πρώτα το παιδί διαλέγει την κάρτα, κάνει την μίμηση και ρωτά τα υπόλοιπα παιδιά «What is this?». Οι συμμαθητές του απαντούν είτε ένας-ένας είτε όλοι μαζί «It's a...». Η διαδικασία αυτή μπορεί να επαναληφθεί σε αντίστοιχο αριθμό με τα παιδιά και ανάλογα με το ενδιαφέρον τους.

Ως κλείσιμο της δραστηριότητας, η νηπιαγωγός χωρίζει τα παιδιά σε έξι ομάδες. Η πρώτη ομάδα είναι ομάδα «cat», η δεύτερη «dog», η τρίτη «parrot», η τέταρτη «turtle», η πέμπτη «fish» και η τελευταία «rabbit». Βάζει ένα μουσικό κομμάτι και αφήνει τα παιδιά να κινούνται ελεύθερα στο ρυθμό. Κάθε φορά που θα σταματά την μουσική φωνάζει το όνομα της κάθε ομάδας κι εκείνη πρέπει να μιμηθεί το αντίστοιχο. Αφού παίξουν όλα τα παιδιά, ψηφίζεται η ομάδα που έκανε την καλύτερη μίμηση και αυτή είναι και η νικήτρια.

Αξιολόγηση δραστηριότητας:

Η νηπιαγωγός δίνει στα παιδιά ένα ζάρι (βλ. παράρτημα, εικόνα 9) που σε κάθε πλευρά του απεικονίζει και ένα ζώο. Κάθε παιδί ρίχνει το ζάρι και τα υπόλοιπα το ρωτούν «What is this?» και εκείνο πρέπει να απαντήσει «It's a...» και το όνομα του ζώου στα αγγλικά που έτυχε. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών. Με αυτόν τον τρόπο αξιολογούνται οι πρώτοι στόχοι της ενότητας Παιδί και Γλώσσα (Προφορική Επικοινωνία)- Ξένη Γλώσσα. Οι στόχοι της ενότητας Παιδί-Δημιουργία και Έκφραση αξιολογούνται κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η εισαγωγή της ξένης γλώσσας/ αγγλικά στην προσχολική ηλικία θεωρείται ως αδιαμφισβήτητης σημασίας αφού «αποτελεί μια καινοτόμα γλωσσική πολιτική με μακροπρόθεσμα αποτελέσματα» (Fnever & Moon, 2009. Grado1, 2006' στο Γρίβα & Σέμογλου, 2013: 299). Εξάλλου, όπως τονίστηκε, «όσο νωρίτερα τόσο καλύτερα⁴⁴» εφόσον, η επαφή με μια ξένη γλώσσα σε μικρή ηλικία βοηθά στην κοινωνική και νοητική ανάπτυξη και δημιουργεί την πολυπολιτισμική συνείδηση και τον σεβασμό προς στην διαφορετικότητα. Επιπλέον, οδηγεί τον μαθητή στην κατάκτηση δεξιοτήτων

---

⁴⁴ <http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>

που διαθέτει μόνο ένας φυσικός ομιλητής της γλώσσας (επικοινωνιακή ευχέρεια, κατάκτηση φωνητικού/φωνολογικού τομέα κ.α.), συνδράμει στην καλύτερη κατανόηση της Γ1 και καλλιεργεί την μεταγλωσσικής συνείδησης.

Η εκμάθηση ξένης γλώσσας/αγγλικά στο Νηπιαγωγείο προτάθηκε να υλοποιηθεί μέσα από την επέκταση του ΠΕΑΠ. Γι' αυτό το λόγο, αναζητήθηκαν κοινά σημεία ανάμεσα στα δύο προγράμματα, δηλαδή ΔΕΠΠΣ και στο ΠΕΑΠ. Με αυτόν τον τρόπο, οδηγηθήκαμε στο συμπέρασμα ότι τα δύο προγράμματα έχουν όμοιες επιδιώξεις και αντιμετωπίζουν την γνώση με κοινή οπτική, κάτι που δημιουργεί τις απαραίτητες βάσεις γι' αυτό το εγχείρημα. Χαρακτηριστικά αναφέρονται η διαθεματικότητα και διασκεδαστικός τρόπος μάθησης. Ακόμη, τα θέματα που πραγματεύονται είναι κοινά καθώς, προέρχονται από το άμεσο ενδιαφέρον των παιδιών (π.χ. ζώα της φάρμας). Παράλληλα, τον κύριο ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία τον διαδραματίζει ο μαθητής, ο οποίος καθορίζει και την πορεία των δράσεων και διαθέτει απόλυτη ελευθερία λάθους.

Ωστόσο, για να είναι αποτελεσματικό ένα τέτοιο πρόγραμμα, είναι αναγκαία η ικανοποίηση κάποιων προϋποθέσεων για την ομαλή ένταξη της ξένης γλώσσας/αγγλικά στο Νηπιαγωγείο. Απαιτείται πλούσιο και ποικίλο υλικό, ένα πολυαισθητηριακό περιβάλλον που να δημιουργεί αυθεντικές καταστάσεις επικοινωνίας και η στήριξη και σύμφωνη γνώμη της οικογένειας. Ωστόσο, ύψιστης σημασίας θεωρείται και η μετεκπαίδευση και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας σε ζητήματα εκμάθησης ξένων γλωσσών, αφού η μικρή έρευνα κατέδειξε την ελλιπή γνώση σχετικά με τα συγκεκριμένα θέματα. Επίσης, είναι κρίσιμη η εφαρμογή κάποιων τροποποιήσεων του προγράμματος του ΠΕΑΠ, προκειμένου να ενταχθεί πλήρως στις απαιτήσεις και στα χαρακτηριστικά της προσχολικής ηλικίας.

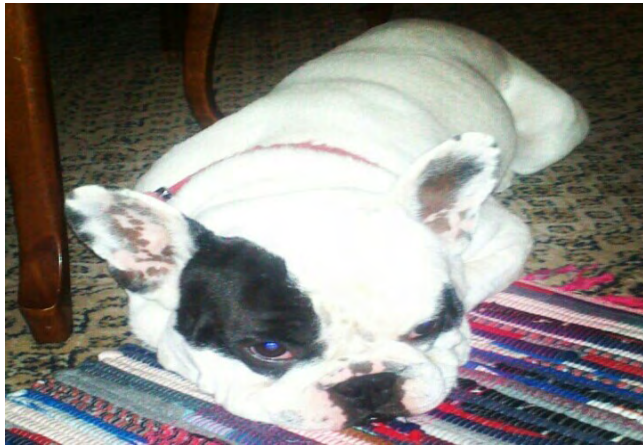
Περαιτέρω έρευνα, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με πρακτική εφαρμογή του προγράμματος του ΠΕΑΠ σε δημόσιο ελληνικό Νηπιαγωγείο. Η εφαρμογή θα καταδείκνυε τα αδύναμα σημεία της προαναφερθέντος πρότασης, με σκοπό να γίνουν βελτιώσεις και τροποποιήσεις, ώστε το πρόγραμμα να ικανοποιήσει τους στόχους που έχουν τεθεί. Πρώτα όμως από αυτό, για να είναι εφικτή η έρευνα, θα ήταν απαραίτητη και η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα ξενόγλωσσας εκπαίδευσης. Τέλος, πάνω στην έρευνα θα μπορούσε να δομηθεί και ένα πιλοτικό πρόγραμμα που θα εφαρμοζόταν σε κάποια σχολεία, για να μπορέσει στο μέλλον να υλοποιηθεί η ένταξη του ΠΕΑΠ σε όλα τα δημόσια ελληνικά Νηπιαγωγεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Asher, J. J. (1966). The learning strategy of the total physical response: a review. *The modern language journal*. 50 (2). Ανακτήθηκε 18 Φεβρουαρίου 2016, από ιστοσελίδα http://www.jstor.org/stable/323182?seq=1&cid=pdf-reference#references_tab_contents
- Γιαννακοπούλου, Α. & Ζουγανέλη, Αι. Ανάπτυξη σχολικού γραμματισμού και εκμάθηση ξένης γλώσσας. <http://rcel.enl.uoa.gr/docsforpeap/ΑΝΑΠΤΥΞΗ%20ΣΧΟΛΙΚΟΥ%20ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ%20ΚΑΙ%20ΕΚΜΑΘΗΣΗ%20ΞΕΝΗΣ%20ΓΛΩΣΣΑΣ.pdf>
- Γιαννικοπούλου, Α., Α. (1998). *Από την προανάγνωση στην ανάγνωση: Οδηγός για γονείς και εκπαιδευτικούς*. Αθήνα: Καστανιάτη.
- Γρίβα, Ε. & Σέμογλου, Κ. (2013). *Ξένη γλώσσα και παιχνίδι: Κινητικές δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης στην πρωτοσχολική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Αδελφοί Κυριακίδη.
- Δενδρινού, Β. Οι ξένες γλώσσες στο σχολείο, η αγγλική από την Α' δημοτικού. [<http://rcel.enl.uoa.gr/docsforpeap/ΟΙ%20ΞΕΝΕΣ%20ΓΛΩΣΣΕΣ%20ΣΤΟ%20ΣΧΟΛΕΙΟ.pdf>]
- Δενδρινού, Β., Ζουγανέλη, Αι. & Καραβά, Ε. (2013). *Η Εκμάθηση ξένων γλωσσών στο σχολείο στην Ελλάδα*. [<http://docplayer.gr/603172-1-ekmathisi-xenon-glosson-sto-sholeio-stin-ellada.html>]
- Δενδρινού, Β., Ζουγανέλη, Αι. & Κοσσοβίτσα, Κ. (2014). Το Πρόγραμμα ΠΕΑΠ. [<http://rcel.enl.uoa.gr/peap/articles/programma-01>]
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο. [http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD151/27deppsaps_Nipia_gogiou.pdf]
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών Ξένων Γλωσσών [http://ebooks.edu.gr/info/cps/14depps_XenonGlosson-Agglika.pdf]

- Διαρκής Επιτροπή Μορφωτικών Υποθέσεων, Πρακτικά Βουλής Ελλήνων, 10-3-2016
[http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikes-Epitropes/Synedriaseis?met_id=ec1c4bce-b308-4ecf-9cb4-a5c400a5d2e1]
- Elliot, St., Kratochwill, Th., Littlefield-Cook, J. & Travers, J. ή Λεονταρή, Α. & Συγκολλίτου, Ε.(2008). *Εκπαιδευτική ψυχολογία: αποτελεσματική διδασκαλία, αποτελεσματική μάθηση* (Μ. Σόλμαν & Φ. Καλυβά, Μτφρ). Αθήνα: Gutenberg.
- Ενιαίο Πρόγραμμα Σπουδών των Ξένων Γλωσσών (ΕΠΣ-ΞΓ)
[<http://ebooks.edu.gr/info/newps/Ξένες%20Γλώσσες/ΠΣ%20Ξένων%20Γλωσσών.pdf>]
- Εθνικός και κοινωνικός διάλογος για την Παιδεία, Πορίσματα, 27 Μαΐου 2016
[<http://www.tovima.gr/files/1/2016/05/26/porismata%20dialogou%202016.pdf>]
- Feldman, R ή Μπεζεβέγκης, Γ. Η. (2011). *Εξελικτική Ψυχολογία: Δια βίου ανάπτυξη* (Ζ. Αντωνοπούλου & Μ. Κουλεντιάνου, Μτφρ). Αθήνα: Gutenberg.
- Frydrychova- Klimova, Bl. (2013). Teaching English to pre-school children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 93, 503 – 507.
- Ζουγανέλη, Αι. Όσο νωρίτερα, τόσο καλύτερα. *Πρόγραμμα ΠΕΑΠ*.
[<http://rcel.enl.uoa.gr/peap/steps/teyxos-1-ioynios-2010/oso-noritera-toso-kalytera?cis=39>]
- Ghasemi, B. & Hashemi, M. (2011). Foreign language learning during childhood. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 28, 872 – 876.
- Κακανά, Δ. & Καραντζα, Δ. *Πρόγραμμα πρόταση για τη διδασκαλία των αγγλικών ως ξένης γλώσσας στο ελληνικό νηπιαγωγείο: σχεδιασμός, εφαρμογή και αξιολόγηση*. [http://www.pee.gr/wp-content/uploads/praktika_synedrion_files/pr_syn/s_nay/c/3/mer_g_th_en_3/kakana.htm]
- Κιτσαράς, Γ. (2004). *Προγράμματα: διδακτική μεθοδολογία προσχολικής αγωγής*. Αθήνα : Κιτσαράς.
- Kocaman, O. & Kocaman, N. (2012). Age Factor in Foreign Language Education At Preschool Level. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 55, 168 – 177.
- Μητακίδου-Κοκκώνη, Χ. (1993). *Τα αγγλικά στο Νηπιαγωγείο. Ένα πρόγραμμα ευαισθητοποίησης παιδιών προσχολικής ηλικίας στην ξένη γλώσσα*. Αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Μότσιου, Ε. (2014). *Εισαγωγή στην ανάπτυξη της γλώσσας*. Θεσσαλονίκη: University studio press.
- Μπέλλα, Σπ. (2011). *Η δεύτερη γλώσσα: Κατάκτηση και διδασκαλία*. Αθήνα: Πατάκη. Οδηγός Νηπιαγωγού: Εκπαιδευτικοί σχεδιασμοί Δημιουργικά περιβάλλοντα μάθησης. [http://www.pi-schools.gr/preschool_education/odigos/nipi.pdf]
- Πρόγραμμα Εκμάθησης της αγγλικής σε Πρώιμη Παιδική ηλικία.
[<http://rcel.enl.uoa.gr/peap/>]
- Stakanova, E & Tolstikhina, E. (2014). Different approaches to teaching English as a foreign language to young learners. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 146, 456 – 460.
- Τοκατλίδου, Β. (1994). *Εισαγωγή στην διδακτική των ζωντανών γλωσσών: Προβλήματα- προτάσεις*. Αθήνα: Οδυσσέας.
- Τριαρχή-Herrmann, B. (2000). *Η διγλωσσία στην παιδική ηλικία: μια ψυχολογολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Gutenberg.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Εικόνα 1

Εικόνα 2

Οι παρακάτω εικόνες προέρχονται από το πρόγραμμα του ΠΕΑΠ:

Εικόνα 3

Εικόνα 4

Εικόνα 5

Εικόνα 6

Εικόνα 7

Εικόνα 8

Εικόνα 9

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Πίνακας 1

Συνολικός αριθμός:	Άνδρες	Γυναίκες	Ηλικίες			
			35-40 ετών	41-45 ετών	46-50 ετών	51-55 ετών
11	0	11	3	3	4	1

Πίνακας 2

Ερωτήσεις:	Απαντήσεις:	
	Ναι	Όχι
1. Κάνετε κάποια ξένη γλώσσα στο Νηπιαγωγείο;	4	7
2. Συμφωνείται με την εκμάθηση ξένων γλωσσών από την προσχολική ηλικία;	3	8
3. Γνωρίζετε το ΠΕΑΠ;	1	10